

PERIÓDICH QUINZENAL, ARTISTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any III

Barcelona 30 de Abril de 1882

Núm. 61

PREUS DE SUSCRIPCIÓ				Se publica 'ls días 15 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	DIRECTOR - PROPIETARI	ANY	SEMESTRE
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	CARLOS SANPONS Y CARBÓ	5 pesos forts	3 pesos forts
Països de l' Unió Postal	80 *	44 *	24 *	UNIÓ, 28	6 *	3'50 *

Se paga per endavant. — Números solts 4 rals

Y en los altres països, los preus d' Espanya y ademés lo franqueig

SUMARI

TEXT. — CRÒNICA GENERAL, per Ramon E. Bassegoda. = NOSTRES GRABATS, per Eduard Támaro. = MURILLO, per F. Barredo. = BALADA (poesia), per Frederich Soler. = LA SENYORA CANDIA. Noveleta per J. Laporta. = LOS TEIXIDORS DE SILESIA (poesia), traducció de Joseph Franquesa Gomis. = SARAH BERNHART, per P. = GUTENBERG, per A. de Lamartine, traiuhit per Albert Puigdollers. = LO LLOP Y L' ANYELL (poesia), per J. Pépratz. = LO MES D' ABRIL, per J. Ll. Pellicer. = A MORENO NIETO (poesia), per Ferrant Agulló. = TEATRES, per P. = AMOROSAS (poesia), per Francisco Gras y Elias. = SOCIETAT CORAL EUTERPE, per L. Mercader. = Consistori dels JOCS FLORALS de Barcelona. = NOVAS. = LLIBRES REBUTS.

GRABATS. — SARAH BERNARDT. = LO MES D' ABRIL = L' EXM. SR. DON FRA JOAQUIM LLUCH Y GARRIGA. = VEIXELLA de la fàbrica del marqués de Pikman, à Sevilla. = ENCANTAMENT DE DOLSINEA. = LOS COMUNERS DE CASTILLA. = CORNEILLE. RACINE. MOLIERE. = LA PRIMAVERA.

CRÒNICA GENERAL

DESGRACIADAMENT SON ja las últimes paraules las qu' aném á dedicar al desditxat tractat de comers ab Fransa, qual ratificació aprobada per una gran majoria en lo Congrés s' està disputant en los moments actuals en nostre més alta càmara legislativa en la que segurament obtindrà la mateixa acollida qu' ha merescut en la dels senyors diputats.

La esmena del senyor

SARAH BERNHARDT

Balaguer en la que's proposava que'l tractat fos denunciable quan una de las dues parts ho cregués convenient pera 'ls seus interessos, no fou acceptada per los patrocinadors dels projectes á pesar de l' eloquèntíssim discurs qu'en sa defensa pronuncià lo distingit diputat per Vilanova.

La obra dels lliure-cambistes'spresta á grans consideracions. Habian de ser los partidaris á *outrance* de la més amplia llibertat comercial, los autors d' un projecte en que se sometian nostres transaccions á la tiranía d' unas tarifas convingudas per deu anys y habian de ser aquests mateixos pseudo-liberals los qu' habian de negarse á la transacció que 'ls proposava 'l senyor Balaguer que al cap y al fi nos tornava la llibertat de que 'ns desprendiam al firmar lo tractat, en lo moment en que consideressem oportú sustreurens á sa onerosíssima tutela.

Los diputats catalans, segons telégrama rebut en lo Foment de la Producció nacional, s' han portat com á bons. Desgraciadament las notícies que posteriorment han arribat nos donan compte d' algunes decepcions; los diputats per

Lleyda s'han abstingut de votar com també lo senyor Castelar diputat que Barcelona ha vingut elegint constantment desde la restauració. La conducta d'aquest últim es jutjada severíssimament fins per sos correligionaris. «Quan en Espanya, no hi havian possibilistes, diu la *Gaceta de Cataluña* y l'minent tribú plorava en terra estrangera las desgracias que á nostre país ensangrentavan y oprimian, la idea que semblava temerària de crear un partit democràtic-possibilista, brotá tan arrelada en Barcelona, que en les inmediatas eleccions y desafiant tropelias sens número, arrancarem una acta pera nostre ilustre jefe, y 'ns capigué la gloria de obrirli las portas de la patria. Així quedá evindicat que tractantse d'una gloria nacional ni s'abstingué'l partit democràtic de Barcelona, á pesar de que la veu de l'abstenció era una consigna casi general en la democracia, ni nostra estimada ciutat deixá de secundarnos.»

Se diu que 'n Castelar per sí ha acabat per allí ahont debia haber comensat; renunciant á la diputació per Barcelona y optant per la de Huesca. Certament que l'eloquèntissim orador no debia ignorar quan las últimas eleccions que la qüestió econòmica debia ocupar un lloc molt important en las discussions dels cossos legisladors, y era allavors, y no ara, l' hora de decidirse per un dels dos districtes que l'aceptaven com á candidat. Menos debia ignorar que la opinió estava ja formada en Catalunya, molt concretament y desde molt temps, sobre la qüestió aranzelaria, y si las opinions particulars del ilustre orador dissentian de las de sos comitents, s'invalidava per aquest sol motiu pera la representació de Barcelona, puig avuy lo problema econòmic pesa molt més en la opinió pública que totes las qüestions políticas, y agita los ánims ab molta més violencia que aquests pugan ferho en l'actualitat.

Los diputats de la província de Lleyda s'han abstingut igualment de votar en aquesta trascendentalísima qüestió. Aixó no vol dir que la opinió de la província siga indiferent á la qüestió del tractat, ni menos que siga favorable al mateix. Las numerosas representacions que en aquella província s'han aixecat en contra de la convenció franco-espanyola, bastan pera afirmar que Lleyda se trova en perfecta comunitat d'ideas ab las provincias sas germanas en lo que's refereix á preveurer y lamentar las tristes consecuencias que á nostras industrias ha de reportar lo funestíssim tractat.

Lo senyor Balaguer ha declarat qu' al aprobarse al tractat se matava la industria, y qu' al matarse la industria se matava la llibertat. Nos altres qu' ho compreném així mateix, reconeixem també que ab aquesta declaració los diputats ministerials per Catalunya, se declaran lliures de tot compromís ab lo seu partit ja que no hi hauria cap motiu pera que 'ls que 's diuhens lliberals seguissen al costat d'un govern que, segons confessió del senyor Balaguer, ben caracterisat dintre l'actual situació, havia mort la llibertat.

D'ànimes nobles es lo mostrarse reconegut als que d'una manera ó d'un altre nos ajudan en los passos difícils perque atravessém. Per aixó regraciém desde l'fondo del nostre cor al Excm. senyor don Víctor Balaguer qu' ab sa poderosa paraula ha exposat á la fas de sa nació los mals que l'govern dessencadenava sobre nostra maltractada industria nacional ab lo tractat de comers, com també al ilustre jefe del partit conservador senyor Cánovas del Castillo, que en aquesta ocasió se posá també al costat de Catalunya; al senyor Urquinaona, digníssim prelat de nostra diòcessis que ha marxat expressament á pendrer assiento en lo Senat del

qual forma part pera votar en contra del *Tractat* ab lo qual segons digué al despedirse enten que defensa 'l pa dels seus fills; al Excm. senyor don Antoni Lopez y Lopez, que á pesar de sas coneigudas dolencias ha marxat també á Madrid ab igual objecte y finalment á tots quan en aquestas difícils circumstancies nos han ajudat d'una ó d'una altra manera, y que per cert no son tant pochs ni tan poca significació com en algunas elevadas regions s'ha volgut suposar.

**

Lo dia 23 d'Abril, aniversari de la mort del inmortal Cervantes, es també un dia senyalat pera Catalunya, puig que en ell commemora la iglesia 'l patró de Catalunya, lo gloriós San Jordi. Per aixó molt acertadament l'han escollit la Joventut Católica de Barceloná pera la repartició dels premis de son certámen literari, y la Associació catalanista d'excursions científicas pera la celebració d'una vetllada literaria en la que ja es de consuetud que 's llegeixin composicions de nostres més reputats poetas y prosadors.

La Joventut Católica celebrá son certámen al igual que 'ls demés anys en un dels elegants claustres de nostra Universitat literaria artísticamente adornat ab flors y ramatje; la naturalesa s'mostrá ben poch deferent ab la numerosa y triada concurrencia qu' allí s'habia congregat ja que 'l solemne arte fou interromput per un xubasco no menos solemne que feu desocupar més que depressa 'l local, tenintse que continuar la repartició de premis al cap de dos ó tres dias en lo que ocupa la societat organidora del certámen.

Com á tribut que rendim al mérit, nos complavém en citar los noms dels autors premiats que foren los següents: lo senyor Trullol y Planas conseguió la flor natural de la qual feu present á la senyora donya Assumpta Pons de Trullol esposa del poeta donant, quedant per tal motiu proclamada Reina de la festa; obtingué ademés dit senyor un accessit al referit premi. Los demás autors premiats foren donya Consol Valls y Riera, don Artur Masriera y Colomer, don Joan Planas y Feliu, don Joseph María Serra y Marsal, don Oleguer Miró y don Bruno Riambau y Cortecans. Per haber guanyat tres premis lo senyor Serra se l'hi adjudicá una gorra de vellut ab cigala d'or quedant per tal motiu proclamat *Trovador en gaya ciencia*. A tots los felicitém per las distincions obtingudes y molt especialment á nostres estimats colaboradors senyoreta Valls y Riera y senyors Miró, Masriera y Planas. Igualment obtingué l'exit més satisfactori la vetllada de la Associació catalanista, ahont després d'un excellent é intencionat discurs del president senyor Riera, foren llegits los següents treballs: *Cant del catalá* del senyor Agulló; *La Papallona*, fragment d'una novel·la del senyor Riera; *Aleluya* del senyor Omarch; *Defalliment*, de Mossen Jascinto Verdaguer; *À la Verge de Montserrat*, del senyor Masriera; una traducció d'una balada de Goethe, un treball descriptiu de la capella de San Jordi de la Audiencia de nostre company de redacció senyor Támaro, y *La cansó del comparsa* del senyor Verdú.

**

Dos joves catalans acaben de obtenir un senyalat triomf en Paris, en aquesta immensa Babilonia, ahont sols se logra ferse lloc quan se posseheix un verdader mérit que puga resistir á tota anàlisis y compulsació.

Calado, jove pianista de 20 anys, que veié la primera llum en Barcelona, se presentá en lo Concert Pasdeloup, quals portas es ja sabut que

están compiertament tancadas pera las mitjanies. Se asseu al piano y toca una polka en *mi bemol* de Chopin, essent interromput tres ó quatre vegadas pels entusiastas picaments de mans de la concurrencia, picaments de mans que 's redoblaren á la termenació de la pessa.

Nicolau, á qui 'ls crítichs de Paris anomenan ja mestre, ha sigut també acullit ab grans mostres d'entusiasticme en los Concerts Broustet ab motiu de l'audició del seu poema sinfónich ab solos y coros, que porta 'l títol del *Triomphe de Vénus*.

Nicolau apenas compta 24 anys. Nosaltres lo conequerem en l'anfiteatre de nostra facultat de medicina, quals estudis va comensar, abandonantlos al cap de poch temps pera entregarse complertament á son art predilecte. Feu sentir allavors la overture de *Athalia*, una cantata que doná á coneixe Tamagno, y dos actes de la seva gran òpera *Constanza*, de la que son ja coneiguts alguns fragments en Paris, y que segons se 'ns diu será dintre molt poch cantada en lo Real de Madrid per la Pantaleoni y la Vercolini y per en Roudil y en Vidal.

Lo *Triomphe de Venus*, qual lletra es del reputat escriptor M. Paul Demeny està dividit en tres parts: la *Naissance de Venus*, *Les Furies*, y *L'Olympe*, en las quals se desarrolla la idea de la lluuya entre l'Amor y la Mort, que acaba ab la victoria del primer.

La crítica musical de Paris ha rebut aquesta obra de una manera molt favorable, essent lo seu jove autor objecte de las més entusiastas felicitacions per part dels que han tingut la sort de poder assistir á l'audició del poema.

Nostra mes complerta enhorabona als joves Calado y Nicolau, que á tan bon lloc han posat lo nom de Catalunya en lo terreno del art.

Al mateix temps que aquí s'posava en escena l'*Amleto* del mestre Thomas, á Paris tenia lloc l'estreno de la *Francesca de Rimini*, òpera del mateix autor que ha donat al públic després de catorze anys que l'illustre director del Conservatori de Paris havia permanescut allunyat del teatro.

L'argument de aquesta obra de seguir que 'l suposará tothom, majorment quan tan va popularisarlo á Espanya lo senyor Echegaray ab lo drama *El gran Galeoto*. En sa essència no es altra cosa que la poètica apoteosis del adulteri que fa Dante en alguns tercets de la seva *Divina Comedia*. La lectura dels amors de Lancelote en lo passatge del petó determinan la caiguda de Paolo y Francesca, en los cors dels quals feya temps què l'amor covava secretament. Sobre aquest assumpt se ha arreglat lo *libreto* de la òpera, del qual suposém que 'n serán autors los senyors Barbé y Carré, *libreto* en lo que es precis confessar que hi han defectes de no petita munta. Com á mostra aquí va 'l següent: obligada Francesca á casar-se ab Malatesta quan estimava ab tota l'ànima á Paolo, y cridat per l'emperador lo seu espòs, confia aquest la guarda de sa muller á son germà Paolo, procedint com segurament no hauria procedit lo home de menos recursos del mon. Lo resultat de tal imprevisió tothom lo pot suposar.

La òpera, ab tot y haberse exornat ab la magnificencia y propietat proverbials en la Òpera de Paris, no ha obtingut l'exit que s'esperava. En ella s'hi veu com en totes las obras del seu autor, lo talent del compositor; la inspiració dista molt de brillar á la mateixa altura. Y encara sort de nostra incomparable Rosa Mauri, qu'en lo ball ha fet prodigis, fentse aplaudir de tothom y contribuint algun tant á sostener l'atenció del públic.

**

Pepita Giménez, aquell delicadíssim idili de en Valera que ha sigut traduït á varias llengüas, ho serà próximament en l'alemanyalo que portarà á cap la senyoreta Pauline Schanz per encàrrec de la casa A. B. Averbach de Berlin.

En dita capital s' ha negat l'autorisació què s'demanava pera traduir la *Nana* de Zolá.

La Revista Germánica nos dona la notícia de que en la Biblioteca de Weimar á més de una rica colecció d'obras tan clàssicas com modernas, hi figuren en regular número obras escritas en català y mallorquí, en sa major part novíssimas edicions. Aquesta Biblioteca consta de 150,000 volums.

Y per acabar la gaceta de Alemanya, tenim notícies de que en la mateixa ciutat de Weimar s' ha celebrat ab grans festas lo 50º aniversari de la mort del immortal Goethe.

RAMÓN E. BASSEGODA

NOSTRES GRABATS

SARAH BERNHARDT

Vegeu l'article de la pàgina 122.

LO MES DE ABRIL

Vegeu l'article de la pàgina 123.

L'EMM. SENYOR

DON FRA JOAQUIM LLUCH Y GARRIGA
CARDENAL, ARQUEBISBE DE SEVILLA

Nasqué á Manresa lo dia 16 de Febrer de 1816, lo nou Cardenal de l'iglesia espanyola D. Fra Joaquim Lluch y Garriga, quals mèrits son prou coneguts y particula- risa singularment la *Ilustració Bética* que's publica á Sevilla, la que tenim á la vista, no trobant paraus com ponderar las elevadas dorts de son estimat arquebisbe.

Obligats sos pares per motiu de las circumstancies polítiques á passar á Barcelona ab sos tretze fills, continuá aquí don Joaquim sos estudis elementals, y als 14 anys (2 de Novembre de 1830), prengué l'hàbit de Carmelita en la capella interior del convent de Barcelona, professanthi dos anys després.

En la nit de funesta memoria del 25 de Juliol de 1835, sortí de la clausura, refugiantse á casa de sos pares, y passant tot seguit á Carcassona y després á Roma ahont ingressá en lo convent *generalici* de Luca.

Llavors acabá sos estudis inclòs lo de la Sagrada Teología, colaborá en la Revista *Pragmología Cattolica*, y escrigué diversos opúsculs, entre ells una disertació històrica sobre las ordres religiosas.

Graduat Doctor en Teología, per concessió pontificia fou ordenat de Prebere als 22 anys y mitg, dedicantse ab tant zel al exercisi de son ministeri, que als 30 anys fou inclòs en terna pera l'arquebisbat de Luca.

A últims de 1847 retorná á Espanya, y l'any 1850 predicá exercisis de missió á Mataró, Sabadell y Barcelona, tenint l'honra d'esser lo fundador de la *Caritat Cristiana*, associació que tan ha contribuítal socors dels pobres y malats, y entre molts altres cárrechs que desempenyá deuen recordarse los de Catedràtic de Teología moral en lo Seminari, y Prior de l'Hospital de Santa Creu, ahont passá la tristíssima temporada del cólera de 1854 sens abandonar son lloc un sol moment.

En 1858 fou elegit Bisbe de Canarias, prenen personalment possessió en lo mes de Febrer de 1859, y una volta obtinguda en calitat de administrador apostòlic la diòcessis de Tenerife, sortí á la visita als 20 d'Octubre, recorrent en mènos de cinch mesos 58 pobles.

Als primers de Maig de 1862 emprengué la segona visita pastoral, y sabut pel Gobernador civil que á Santa Creu de Tenerife habian ocorregut cassos de febregroga, disposá precaucions salvadoras, y poch després passá personalment al lloc de l'epidèmia, mereixent com á recompensa de sos intrèpits esforços, la Creu de primera classe de l'ordre civil de Beneficencia.

Lo 9 de Maig de 1864 comensá sa tercera visita, acabantla lo 3 de Febrer de 1865; comensá la quarta als 26 de Abril de 1866 y tingué de suspèndrerla per rahó de la dolència que l'ataçá á mitjans de Setembre.

Llavors, y especialment en lo mes de Mars de 1867 en que va perdre á sa estimada mare, experimentá quant era lo gran amor que li professaban tots sos diocessans.

Passá á Roma pera la visita *ad limina* en 1863, y en 1867 hi torná pera assistir al Centenari de San Pere; essent llavors designat pera lo bisbat de Salamanca.

Allí lo trobá la revolució de 1868, y una vegada en exercissi, la Junta provisional de Salamanca, Lluch visi-

tá lo President en lo mateix local y acceptá la presidència que li fou oferta, conseguint que allí no fos comés cap atropello contra los temples é instituts religiosos.

Als 3 de Novermebre de 1869 sortí envers Roma acompanyat d'un sol capellá, pera assistir á las sessions del Concili Vaticà, habent pres en ell diferents vegades la paraula y predicat llavors en moltes iglesias, retornant en lo Juliol de 1870 á Salamanca.

En los diferents atrassos de pagas que experimentá lo caritat bisbe, no deixá de establir fundacions piadosas y socorrer als pobres, venent, quan fou necessari, son cotxe y mulas, y ademés escrigué diversos opúsculs tots de la major estima.

Preconisat bisbe de Barcelona, prengué possessió del nou bisbat en 1875, y aquí son tants los actes de son zel y caritat inagotable que deurian referirse, que sols dirém que fundá l'important *Institut d'Artesans*, y visitá per medi del Degà y del Doctoral, la Santa Iglesia Catedral, que no havia tingut visita desde lo sigeix xv.

Son en gran número los donatius d'alhajas que va fer á diferents iglesias, y rebuts los atrassos que li pertocaban de moltes mesadas los repartí per complert entre las Casas de Beneficencia.

En 1876 visitá novament á Roma, y als 22 de Juny del mateix any, fou preconisat arquebisbe de Sevilla prenen possessió als 4 d'Octubre de 1877.

Pio IX ademés de las moltes probas que li doná de son amor y confiança, lo elegí son prelat domèstich, bisbe assistant al soli pontifici, elevantlo al rango de noble Romá, y li concedi la gran creu de l'Ordre Pontificia y Real del Sant Sepulcre de Jerusalem; y la Reyna donya Isabel II li havia ja concedit la gran Creu de Isabel la Católica.

Se refereix que desde que ha obtingut l'arquebisbat de Sevilla ha repartit pera caritats 360,144 rals, destinant lo producte de las Butllas als establiments de Beneficencia.

Ha fundat á Sevilla diferents casas-assilos pera vells, l'Obra pia de Sant Isidoro pera seminaristas, diferents Germanats de Caritat, y establiments de educació; ha enriquit la Biblioteca pública arquebisbal y ha fundat en son palau, l' Academia Hispalense de San Tomás d'Aquino inaugurant las conferencias.

Enemich d'intervenir en las cuestions polítiques, sa conducta es simpática á tothom per lo fràctica y leal.

Per tals graus y mèrits aquell que un dia fou humil escolà de la parroquia de Santa Maria de la Mar de Barcelona, ha sigut promogut al elevat grau de Príncep de l'Iglesia, essent preconisat Cardenal en lo Consistori del 27 del passat Mars, noticia que ha sigut celebrada ab general aplaudiment, essenthó no mènos las paraus que pronunciá al rebrer lo *capello* en las que posá novament de relleu sa modestia y son elevat criteri, aixis com l'amor als interessos de la patria, pera los que demaná especial protecció.

VEIXELLA

DE LA FÀBRICA DEL MARQUÉS DE PICKMAN Á SEVILLA

Si la ceràmica espanyola ha tingut precedents tals que ja entre los romans eran celebrades las terras cuytas saguntinas (Murvedré), per son color viu y permanent y per sa pasta finíssima, no han faltat després detractors que sols la porcellana francesa, especialment la *fayence*, lo biscuit y altres pastas de més ó mènos bonas calitats, han considerat eran dignes de sa taula.

Los desmenteixen n'obstant las fàbricas de llosa y porcellana fomentadas y vivament protejidas per lo ilustrat Carles III, la fàbrica de porcellana que no fa molts anys funcionava á Hostafranchs y molts altres que tant dintre de Barcelona com fora d'ella, han donat mostra d'aquest adelantament, si be á totas ha superat l'adelantadíssima fàbrica del marqués de Pickman á Sevilla.

Aquesta, visitada y elogiada per S. M. D. Alfons XII (q. D. g.), pot judicarse per lo grabat que reproduhim, quina es l'elegancia de dibuixos de sos productes, es generalment coneguda la vivesa y varietat de sos esmalts y en quant á la bondat de la ma d'obra, l'aument que continuament experimenta en lo consum, acredita que ha quedat reconeguda y justificada.

Aquesta es la fàbrica que amenassada en sa existència per lo nou tractat de comers ab França, ha manifestat obertament que tindria de deixar sense feyna 800 travalladors, lo dia que tingué de tancar sus portas, y accredita que en totas las regions d'Espanya, y no tan sols á Catalunya, arrelan avuy industrias vivament interessadas en que no sia alterada d'arrel sa present manera d'existir.

ENCANTAMENT DE DOLSINEA

Excusat es tot elogi de l'inmortal novel de Cervantes, *Don Quixot de la Manxa*, puig segons d'ella presenti ja son ilustre y al mateix temps tan desditxat autor, per dirse ja que no hi ha llengua á que no sia traduhida, ni part del mon en que no abundin los

exemplars de tañ selecta obra, delectament dels venturosos y agradables sols dels mènos afavorits per la fortuna.

Lo *Don Quixot*, objecte de variats estudis pels literats, ha sigut també lo camp cultivat ab afany per multitud d'artistas tant espanyols com estrangers, observantse en general que no son pocas las dificultats trobadas pera interpretar precisa é ingénument aquellas imatges ricas d'inspiració, aquelles escenes en que dos ó més elements pugnan pera preponderar ó donar lo tó al quadro, induint al artista á caurer en diferents esculls que converteixen sa obra en un deliri ó una caricatura.

Entre las bones composicions n'obstant, se conta la dibuixada per Varneto que reproduhim, en la que se representa lo singular pas del capítol X de la segona part del que diu Cervantes: «que arrivat á contarlo l'autor d'aquesta gran historia, diu que voldria callarlo temeros de que no fos crègit, puix las bojerías de Don Quixot arrivaren al terme y ratlla de las majors que poden imaginarse y fins passaren dos treus de ballesta més venllá de les més grossas.»

En efecte, feta per Don Quixot á Sanxo la célebre comanda de que portés sa embaixada á Dolsinea del Toboso, á fi de que's deixés veurer de son captiu cavaller; Sanxo que tenia ja ben entesa la falta de seny de son amo, concebí la maliciosa idea de ferli creurer què era Dolsinea que venia vestida y adornada com ella era, acompañantla sas donzellitas totas diamants y rubins, cavalcant sobre tres *cananeas* que no hi havia més que veurer; una robusta pagesa que ab altres dos venian per aquell camí sobre tres burros ó burras lo que no aclaria l'autor y pel cas poch interessa.

Aturdit restá Don Quixot veijent tres pagesas dalt dels burros, mentres Sanxo deya qu'eren tres primperes, creixent sa admiració quan Sanxo agafant pel roncal una de las cavallerias y posantse de genolls en terra digué: «reyna, primperesa y duquesa de l'hermosura, «vostra altivesa y grandesa sia servida de rebrer en sa gracia y favor al captiu cavaller vostre, que resta aquí «fet pedra marbre, torbat y sense polsos, per veurer's «davant de vostra magnífica presencia. Jo só Sanxo «Pança son escuder, y ell es lo trastejat cavaller Don «Quixot de la Mancha, anomenat també lo cavaller de la «Trista figura.» Havia caigut també de genolls Don Quixot sens retornar de son embadaliment puix sols esguardaba no á sa Dolsinea imaginada, sino á una mosso pagesa, «cara rodona, xata y de no molt bona estampa», y això durá fins que cansadas las no mènos aturdides, si be desinvoltas pagesas, picaren sas burras ab sos agullons què portaven á la punta d'un bastó y emprenen aquestas una llesta correguda per aquella planuria, s'allunyaren de sos extravagants interlocutors, no sens que la burra que portava á la suposada Dolsinea, la llensés per aquells prats després d'una forta sacudida.

Bona es la disposició de las figures de aquesta composició y no mènos acertats los tipos dels personatges principals pintantse be l'admiració en la fesomia de Don Quixot armat de punta en blanch y sostenint sa ma dreta l'elm famosissim de Mambrí.

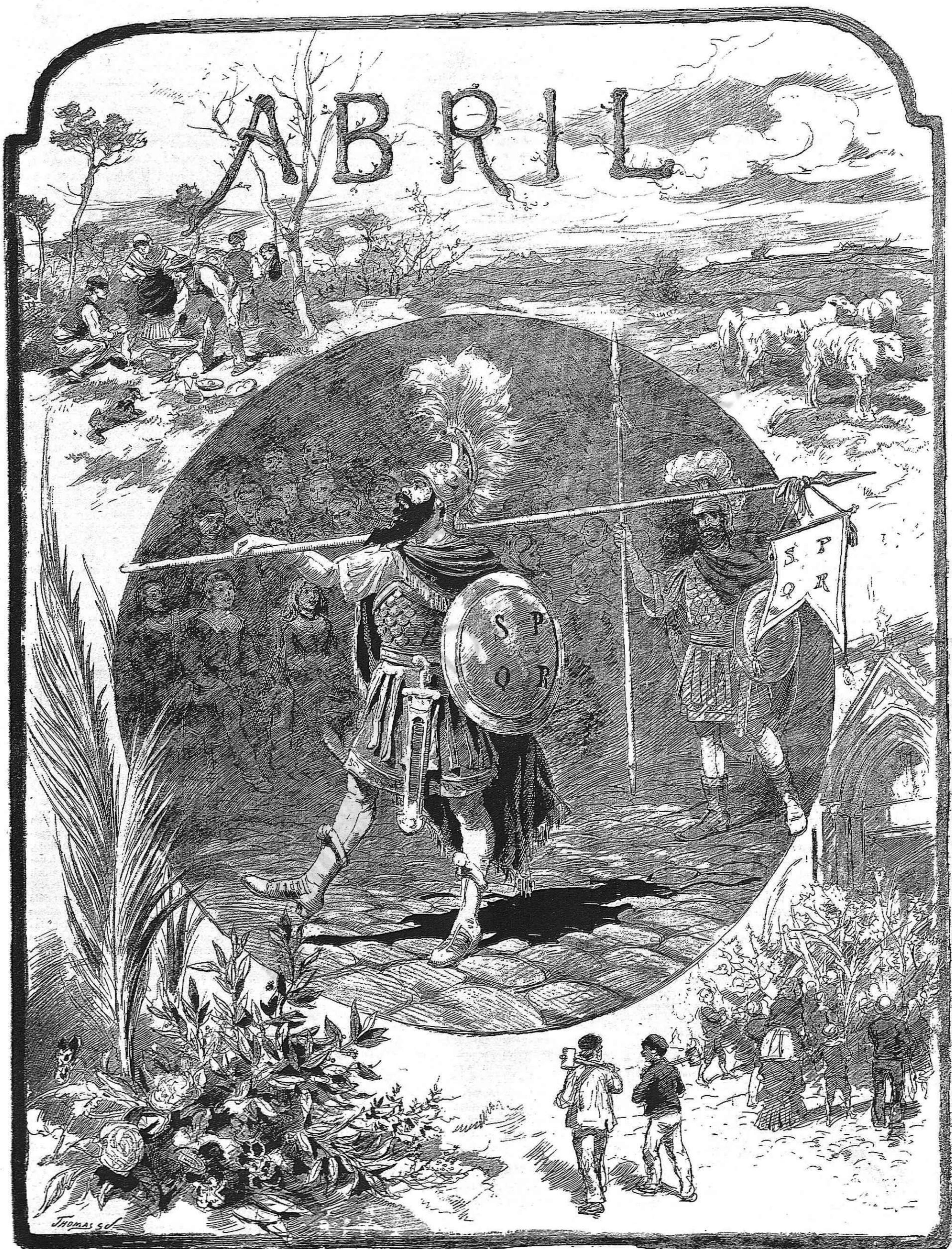
LOS COMUNERS DE CASTELLA

Cumplintse aquests dies l'aniversari de la mort en lo patibol (lo dia 24 de Avril de 1523), dels últims capdills dels Comuners de Castella, don Joan de Padilla, don Joan Bravo y don Francisco Maldonado, LA ILÚSTRISSIMA CATALANA, reproduheix en sas planas lo magnífich quadro de Gisbert que ha guanyat ja universal fama.

Lo dia 18 de Febrer de 1518 don Càrles I, net dels Reys catòlics, poch després d'arribat de Gante ahont s'havia educat prop de son avi patern l'emperador Maximilià d'Austria, fou jurat rey d'Espanya en las Corts de Valladolid havent mort lo célebre Regent, lo cardenal Ximenez de Cisneros lo dia 8 de Desembre de 1517 á Roda ahont caygué malalt mentres sortia á rebrer.

Rodejat lo nou rey de multitud d'estrangers que l'acompanyaren y mal aconsellat pera l'administració de son regne, imposá excesivas gabelas á las províncies de Castella, demaná copiosos donatius á las Corts y en consecuència moltes ciutats y vilas ohint als que consideraven vexats sos arbitres ó vulnerats sos privilegis, s'alsaren al crit de «Comunitat» exacerbant especialment sus queixas, contra lo ministre Gulilelm de Croy per sobrenom Xevres, qui apurá totas las caballes de la hisenda pública. Segovia, Burgos y Leon s'alsaren casi unànimes, se formá en Avila la Junta santa y exacerbantse las circumstàncies lo batallador bisbe de Zamora don Antoni Acuña, patrociná també la causa popular, conquistant per las armas la mateixa ciutat de Zamora y don Pere Giron fou anomenat general de totas las tropas de la Comunitat.

Figuraba entre aquestas com altre de sos principals capdills, lo toledà Joan de Padilla y obtingudas per las armas populars diferents victòries, mentres no quedavan concordades las proposicions fetas pera transigir las

LO MES D' ABRIL. — ALEGORÍA DE J. LL. PELLICER

diferencies entre lo rey y lo poble, després de tres anys de terribles convulsions y haventse introduhit la traició entre l' exèrcit popular, segons aseguran molts historiadors; lo gros del exèrcit popular á las órdres de Padilla, amenassat prop de Valladolid per numerosas forces Reals, va replegarse desalentat en los entorns del poble de Villalar y allí á despit dels esfors de Padilla y de sos millors capitans, entrà lo desconcert en dit exercit, cedi á l' embestida del exèrcit Real, ajudada també pel temporal d' aigua que regnaba, y en aquell dia, 23 d' Abril de 1523, fou complerta la derrota del exèrcit popular, restant presoners los principals capdills, Padilla, Bravo y Maldonado.

Los Vireys que comanavan l' exèrcit Real, trovantse llavors Càrles á Alemanya, resolgueren que lo dia seguent fosseren decapitats los memorats tres principals presoners en la plassa de Villalar y aixís se complí sens retart.

Avans del' execució fou permés á don Joan de Padilla escriurer dues cartas, una á sa valerosa muller donya María Pacheco; y altra á la ciutat de Toledo en la que se li diu entre altras cosas: «Solo voy con un consuelo muy alegre, que yo el menor de los tuyos muero por ti, é que tú has criado á tus pechos á quien podría tornar enmienda de mi agravio;» y essent molt celebrada la carta dirigida á sa muller, la transcribesch aquí y diu:

«Carta de Juan de Padilla para su mujer.»— Señora: si vuestra pena no me lastimara más que mi muerte, yo me tuviera enteramente por bien aventurado. Que siendo á todos tan cierta, señalado bien hace Dios al que la vda tal, aunque sea de muchos plañida y del recibida en algun servicio. Quisiera tener más espacio del que tengo para escribirlos algunas cosas para vuestro consuelo: ni á mí me lo dan, ni yo querria más dilacion en recibir la corona que espero. Vos, señora, como cuerda, llorad vuestra desdicha y no mi muerte, que siendo ella tan justa, de nadie debe ser llorada. Mi anima, pues ya otra cosa

»no tengo, dejo en vuestras manos. Vos, señora, lo haced con ella como con la cosa que más os quiso. A Pero Lopez, mi señor, no escribo porqué no oso, que aunque fui su hijo en ossar perder la vida, no fui su hereadero en la ventura. No quiero más dilatar, por no dar pena al verdugo que me espera, y por no dar sospecha que por alargar la vida valango la carta. Mi criado Sossa como testigo de vista, e de lo secreto de mi voluntad, os dirá lo que aquí falta, y así quedo dejando esta pena, esperar el cuchillo de vuestro dolor y dé mi descanso.»

Ja en lo patibul, refereix un historiador, que lo nunci pregoná altre vegada la sentencia dient: que eran castigats per *traydors*, segons li apuntava l' arcalde, y llavors Bravo exclamá ab un fort crit: *Miente el alcalde, y Padilla li digué tot seguit: ¡Ah mi amadísimo Bravo! ayer fué el aia en que debimos morir como convenia á hombres nobles y valientes; pero ya hoy como verdaderos cristianos, como piadosos.*

Tan terrible pas ha sigut pintat de ma mestre per Gisbert; l' execució apareix ja comensada, los frares dominichs exhortan als sentenciat, y mes enllà del patibul sols se descobran l' espadanya d' una iglesia y algunas teulades de las casis de Villalar.

CORNEILLE.—RACINE.—MOLIERE

En aquests dies compleix l'aniversari de la mort de'n Tomás Padró, ocorreguda lo dia 16 d' Abril de 1877, havent lograt sols lo temps transcorregut que cresqués més y més lo renom d' aquest famós pintor, altre de les glòries de Catalunya, perdudas en flor, com tantas altres que encara plorem.

Prou conegeudas son ja moltas de les obres de'n Tomás Padró, més no tant los retratos dels tres clàssichs francesos, en lo difícil art dramàtic en lo que á la vegada alguns d'ells foren autors y actors.

Pere Corneille.—Nascut á Rouen lo 6 de Juny de 1606, fou educat pels Jesuitas, y des-

L' EMM. SR. D. FRA JOAQUIM LLUCH Y GARRIGA
CARDINAL, ARQUEBISBE DE SEVILLA

VEIXELLA DE LA FÀBRICA DEL MARQUES DE PICKMAN Á SEVILLA

prés d'aprofitats estudis guanyá lo títol d'advocat. Seguint n'obstant sa vocació pel Teatre, escrigué en 1620 la comèdia *Melite*, que fou mol aplaudida, si se presentava notables defectes en sa acció. En 1630, escrigué ab més bon acert la comèdia *Clitandre*, y poch després sa primera y mol notable tragedia *Medéa*.

Sa obra mestre inspirantse en los romancers espanyols, fou sa tragedia *Lo Cid*, essent també mol aplaudida sas altres tragedias *Los Horacis y Cimra*.

Traduït també admirablement Corneille la celebrada *Imitació de Jesucrist*, y essent conegut extraordinariament dintre y fora de Fransa, havent guanyat particularment la decidida protecció de Lluís XIV, morí als 78 anys, lo dia primer d'Octubre en 1684.

En lo carrer de la Pieà Rouen, ahont se troba sa casa, fou posada una estatua commemorativa l'any 1854.

Joan Racine.—Nasqué á la Ferte-Milon, lo dia 21 de Desembre de 1639, essent fill d'un tractant de sal, si be de família noble que tenia per blassó un cisne.

Quedá orfe de pare y mare als tres anys, y seguit sa vocació pel Teatre, l'any 1667 escrigué sa primera tragedia *Andromaca*. En 1668 escrigué la més celebrada, *Nerò*, en la que demostrá coneixer los més rellevants episodis de l'Historia Romana, y successivament anaren augmentant sos triomfs ab son renom, escribint *Ifigenia*, en 1673, *Esther*, en 1689 y *Athalà* l'any 1690, si be no fou aplaudida, no reconeixentse son mérit fins en lo any 1716.

Moltas altres son las obres capdals de Racine de que podriam fer menció, més entre elles no pot olvidarse la célebre tragedia *Phedra*.

A instancies del Fenelon escrigué també uns celebrats Cants espirituals.

Morí l'any 1693 y tan favorable li fou lo judici de la posteritat, que, segons deya Voltaire, al peu de cada una de las planas de sas obras, deuria escriurers, *bò, pectech, admirable, sublim*. La Harpe ha fet de las obras de Racine un extens y magnífich judici crítich.

Moliere.—Joan Batista Poquelin, que després prengué lo sobrenom de Moliere, nasqué á Paris lo 15 de Janer de 1622, essent son pare tapisser del Rèal Palau.

Estudià Dret á Orleans, graduantse d'advocat y com tornat á Paris separàs de sa familia per desavenencies ocorregudas, organitzà una companya de comedians en la que representà ell mateix, y á Burdeos representà sa primera composició la *Tebaida*, que fou mal rebuda. A Lyó executà un altre pessa *L'aturdit*, que fou millor apreciada, y després escrigué ja sas grans obres *Lo Tartuf*, *D. Joan, lo Metje per forsa, lo Misanthrop, etc.*, observantse que en totas sas obres fou generalment lo observador fidel de la vida humana y de las costums y gust de son temps. No deu olvidarse altre de sas grans obres titulada *L'avar*.

Expléndit y de bon gust en sas costums, era infatigable en lo traball, habent representat fins al dia de sa mort en que posà en escena *Lo Malalt imaginari*. En la mateixa representació li sobrevingué un accident que á las pocas horas li ocasionà la mort, als 17 de Febrer de 1763.

La posteritat ha fet justicia al indisputable mérit de las obres de Moliere y son consideradas com las millors del Teatre clàssich francés.

LA PRIMAVERA

Lo bonich quadro de F. Vayreda que reproduhim titulat *La Primavera*, te com tots los seus, un coneixement, ó millor, sentiment perfect del paisatge, una gradació de tons per demés agradable, y una perfecció remarcable de detalls.

En la present composició l'estany del primer terme es admirable per sa transparència, y los atmetllers florits tema predilecte de'n Vayreda tenen una veritat encantadora.

EDUARD TÁMARO.

MURILLO

(1618-1682)

Mes precis haver visitat l'hermosa terra de Andalusia, haver contemplat los camps exuberants de vegetació y embellits ab totas las galas de la Naturalesa, son cel hermos y transparent banyat d'esplendorosa llum; haver aspirat las auras embaumadas y haverse extassiat davant de los delitosos panoramas, pera compendre l' poderós encís que pot causar en l' esperit aquell clima regalat y aquellas perspectivas encantadoras.

Y be's comprehèn que haja estat aquella terra patria felissa d'un número no gens escàs de preclaros varons, entre 'ls qu'en primer rengle han figurat los elegits del Art.

Sevilla es entre las ciutats d'Andalusia la que per tal concepte mereix lo primer lloc; Sevilla, en la que l'Art y la Naturalesa s'agermanan pera oferir al viatger un dels més bells panoramas que contemplarse poden y al artista ample camp en que esplayar lo sentiment y la fantasia.

Allà nasqué en l'any 1618 lo gran pintor, de qui n'acaba de conmemorar Espanya lo segon centenari, lo diví Murillo, quina fama viurà al través dels temps, mentres duren las mágicas creacions de son pinzell portentós. Vida sossegada y modesta la seva, vida exempta d'aqueixas sotragadas que dramatisan l'existència dels homes célebres, vida en fi, consagrada enterament al art, en qual esfera be pot dirse que alcansà la meta de tota perfecció. Tres etapas poden senyalarse en sa carrera artística: la primera compren desde sas primers temps fins al viatje que va emprendre á Madrid, la segona l' temps que passà en la Còrt estudiant y aconsellantse ab Velazquez, y la tercera desde sa tornada á Sevilla fins á sa mort. En realitat son viatje á la Còrt senyala en la vida del artista nou, brillant y definitiu camí. Sos biogràfics distingeixen també sots estils per èpoques: de *sech* califican lo primer, de *calent y vaporós* los següents. Emperò sas obres demostran que Murillo usá indistintament d'aquests dos darrers. Per lo que toca al ideal que presidí á sas composicions, Murillo artista espanyol y en un segle en que l'catolicisme tenia fondas arrels en nostra patria, va ésser ab preferència pintor religiós, y d'aquí ve l' dictat ab que se l designa; pero Murillo va distingir-se també en lo estudi del natural y humà y així ho proban sas escenes de costums, los tipos que donan fe de una observació atenta de la vida real; y adhuc en los mateixos quadros religiosos, en sas admirables *Concepcions* s'hi descobreix un coneixement extraordinari de la forma, puig no es pas possible concebir certas composicions sens comprender que l'gran artista hagué de prescindir en aquell moment del modelo, no sens tenir de ell plena conciencia. Murillo donchs abraçà tots los gèneros, pero consagràt ab preferència als místichs, apareix en tot l'explendor de sa grandesa en aqueixas Verges que entre tornasolats núvols, en una atmosfera vaporosa y banyada de llum, se'n pujan en triomfant ascenció al cel rodejadas d'hermosos y falaguers aplechs d'àngels. «Temerós de que las ombras de la terra limitessen l'horizont de sas inspiracions, aixecà al cel los ulls, los impregnà de sa llum y barrejà ab ella las tintas de sa paleta. Divinisant á la dona y al noi posà l'humanitat á l'altura de son geni.» (1)

**

De la vida del artista, sobradament coneuguda pera que aquí hajam de reproduuir fetxes y detalls, son imatge fidel sas composicions: sent l'amor en tota la plenitud de la pureza y produheix sas Composicions; mira en la santa pau dels més suaus afectes 'ls goigs supremes de la vida y 'ls reproduheix en sas familiars sagradas; adora en la caritat la més excelsa de las virtuts y en ella s'inspira en dues de sas més célebres obres, en Sant Tomás y en Santa Isabel, reina d'Hungría.

Y aquestas ideas que porta al pensament lo exàmen detingut de los quadros, nos duhen com per la mà y consignar nostres impresions ó més ben dit, á fixar nostres recorts.

Pera tractar sas composicions religiosas va tenir Murillo aqueixa rara intuició de la belleza que sublima la forma sens despollarla de

*) Povedano.

sos rasgos característichs. Aqueixa subjectivism, aqueixa felissa visió, se'n ofereix en general tan variada, com ho son las aptituds, lo geni y las impressions d'un artista. Y al geni y á las aptituds de Murillo corresponia la clàssica belleza de la terra andalusa, la llum intensa de son espay y la fascinadora hermosura de las doñas d'aquell país, que's reflecteixen en alt grau en sas obres. Murillo contemplà aqueixa visió radiant y magnífica, no tan ideal que deixés d'endevinarse en ella á la dona en son major grau de plàstica bellesa; bellesa sublimada y exaltada, com á misteriosa encarnació qu'era d'una idea que apareixia fluctuant entre l'cel y la terra. La hermosura terrenal se transfigura, donchs, baix son pinzell y monta als celos entre chors d'àngels, girada la fas banyada en llum al prototipo de tota bellesa. Y en veritat, pot dirse qu'eixa figura de radiant hermosura destacant sobre clars celatges, sostinguts per blancas y opaladas nuvoladas, no es altra cosa que l'aliança de l'ignocència y l'amor somniada ó vista per l'artista.

Ab rahó donchs ha pogut dir de nostre gran pintor un eminent crítich estranger, Mr. Ch. Blanc: «Murillo va combinar de maravellosa manera 'ls dos elements que's disputan l'humana existència: l'idealisme y la realitat, la fantasia y la rahó.»

**

Portentosa creació del artista sevillà es lo quadro de *Sant Antoni*.

En la part superior d'ell un hermos rompiglament de gloria ofereix entre expléndits celatges y aplechs de querubins la dolsa y riolera figura del Noy-Deu, figura maravellosament sospesa y en la que brillan agermanades l'ignocència y la gracia: en la part inferior lo sant agenollat apareix com arrobat devant de l'excelsa visió. La celda, envolta en una mitja fosca, presenta una hermosa perspectiva y un magnífich efecte de clar-obscur, y devant del sant y sobre una humil taula un hermos ram d'assutzenas, símbol de l'ignocència, cautiva la mirada per la rara habilitat ab que l'artista interpretà aquest detall.

En veritat que l'esperit queda sospès davant d'aquest quadro y l'mágich poder del art se deixa endevinar ben bé en l'unció que s'ampara de l'ànima més agena á certa classe de afectes. Ella també concebeix aqueixa visió expléndent y consoladora que apareix entre las tenebres de nostra estreta presó adelantantnos un 'més enllà'. ¿Y cóm es possible, 's diu á sí mateixa, que tot en nosaltres sia pols y podridura, quan ab tal forsa sentim y ab tan lleugera volada 'ns aixecam?

Aquest es lo mágich poder del art.

Arriba sa influència al cor avans que l'artifici del discurs y triomfa fácilment de nosaltres quan l'home no te malmesa sas més nobles facultats.

**

Recordo l'impressió qu'en ma infantesa 'm produí la contemplació d'una copia de la *Sagrada familia*, de Murillo.

En aquesta obra está representada aquella en condicions y caràcters purament humans. A la dreta la Verge pàra l'acte de capellar, tasca á que està entregada, pera contemplar al diví noi, que vestint blanques robes, juga ab un auçellet. Sant Joseph posat á la dreta, en actitud reposada, mira també sots alegres jochs. Lo tendre capet del infant du imprés un segell de delicadesa y de tendresa, que sino revelan á un sér superior, manifestan l'exquisit sentiment ab que l'artista sublima son modelo; las dues restants figures respiran la santa pau y 'ls apabibles goigs de la família.

Podria trobarse en aquest quadro, tant per lo que toca al vestit com á la feyna á que sembla dedicada la Verge, certa improprietat, així com lo no corresponde la representació á la altesa del assumptu; pero sia lo que's vulga, causa en l' ànim impresió tan suau y conmou tan dolsament, que si no's admira en ell á la sagrada familia, se reconeix al menys la *Santificació de la familia*.

Sobre aquest fons espacible y rioler, destaca la figura del artista: deixa endevinar sa fesomía moral, y es com lo perfecte retrato del home.

**

Al segon període de la vida de Murillo pertany aqueixa joya que te per títol *Santa Isabel reina d' Hungría*. Murillo, llavors en la plenitud de sas facultats fa gala en ell de son domini del color y de un coneixement del natural y de la perspectiva. La dolsa y poética figura de la santa reina, destaca entre las de servidoras y pobres que la rodejan. Se veu á la humanitat presa de la miseria al entorn de la caritat que baixa en ajuda d' ella; pero á la humanitat en sos verdaders caràcters y baix son aspecte més real.

Aquest quadro, considerat per molts com la obra més perfecta de Murillo, no es pas en opinió d' altres, entre aquests lo distingit crítich Mr. Beulé, un dels que de nostre artista merecava ocupar lloc preferent. Se li retrau lo massa realisme; pero ¿cómo prescindir de la representació d' aqueixas miserias sobre las que campeja y ab las que contrasta la divina encarnació de la caritat?

En veritat, pot dirse que aquesta *Santa Isabel* bastava pera fer la reputació d' un pintor y que al costat de sas més celebradas obras reclama ab justicia un dels llochs més preferents.

**

Tasca no petita seria 'l resenyar d' una á una las variadas y numerosíssimas obras de aquest artista, del que ab rahó ha dit un crítich: «Ab estil propi y característich que llueix lo relleu y la brillantor de las escolas germanicas, sens lo sensualisme de Rubens, ni de Van Dyck, lo colorit de Ticiano y una florentina decisió en lo dibuix, sens caure en l' idealisme exagerat dels italians, y que mostra ademés l' efecte de Velazquez y del Espanyolito, sens deixar traslluir, no obstant, las pinzelladas que 'l produheixen; estil desenvolt segons los assumptos, en sas tres maneras d' execució, Murillo ha tractat tots los géneros.»

Pot ser lo no haver trepitjar la terra d' Italia influi favorablement en la índole de son geni, circunstancia que 's troba també en Zurbarán. Y no obstant ¡qué magnífichs y originals aquests dos grans artistas en los oposats caràcters! En las *Concepcions*, de Murillo y en los ascetas de Zurbarán, hi palpita una inspiració, un vigor que difficultment ha arribat á alcansar en èpocas posteriors la pintura religiosa. Bé es cert que Verges com las de Murillo y frares com los de Zurbarán, s' ha dit ab moltíssima rahó qu' encara no's han tornat á pintar en Espanya.

F. BARADO.

Abril de 1882.

A la galanteria del senyor Soler, debém lo poguer publicar aquesta magnífica balada que forma part del poema dramàtic de dit senyor, *La Banda de Bastardia* qu' acaba d' estrenarse en lo Teatro Catalá ab un èxit tan gran com merescut.

Retrata al viu la difícil situació dels dos personatges de l' obra Ulrich y Maria, qual matrimoni han de tenir secret al germá d' aquesta,

lo baró d' Asona, qual altives de caràcter, per altra part propia de la seva classe en aquella època, podria portar grans perills als que's varen unir clandestinament.

BALADA

Dalt d' un castell, d' hont la mar se veu á fondària immensa, trist un dia hi va arribar un trovador, á cantar, qu' era vassall de remensa. Tenia, hermosa, una filla lo senyor d' aquell castell, qu' entre los més antichs brilla, y, allí, del seu nom pubilla, vivia ditxosa ab ell. Sentí 'ls lays del trovador y quedarse enamorada fou breu obra del amor, y al castell, per tal honor, tingué 'l trovador estada. Lo senyor feudal se creya que, igual que ab los rossinyols sonriure á sa filla veyá, lo nom del donsell li esqueya pera mimbarli 'ls seus dols. Més lo senyor no sabia que, fent á son nom ofensa, sa filla al donsell volíá,— y així ab sa pubilla un dia s' uní 'l vassall de remensa. Ja així, ab la ditxa trovada, units al peu del altar, si ell cantava una tonada li accompanyava la onada bramulanta de la mar. De prompte s' enterbolia del cel la brillantor pura, l' udol de l' ona extrema!... Semblava que 'l mar volia devorar tanta ventura. Y era tot perque la hermosa, ja muller del trovador no era així encar prou ditxosa y á son pare estava ansiosa de di aquell secret d' amor. Llavors las onas bramavan al l' udol hòrit del puma, y eran, quan al cel s' alsavan, Etnas d' aigua que llansavan al espay lava d' escuma. Aquest, del cel sant avis, may res d' ella va dí al cor, va voler ser més felís, y á son pare el compromís va aná á di entre mars de plor. Era una nit tempestuosa... contra 'l roc amb cantellut batías l' ona escumosa, y, mentre al pare la hermosa contava lo esdevingut, los llamps los núvols ratllavan, s' ohia 'l tró rodolar, los corbs lo castell voltavan, y las onas bramulavan en la inmensitat del mar. ¡Ah, quan lo Senyor Feudal sentí la desdixa immensa de que l' escut senyorial lligá parentiu mortal ab un vassall de remensa!... ¡Mes en sech no tomba 'l llamp á n' al roure centenari qu' ella á son pare, ab son clam. Rodá de la escala un tram com un penyal pot rodarhi, va llansá un crit de dolor que feu trontollá 'l castell, y res va poguer l' amor!!

L' endemà, com un traidor enforcat fou lo donsell, la filla, desesperada, se va llansar á la mar, y, mentre, ab l' onra ultrajada, son pare damunt la onada la veyá blanca surar, los llamps los núvols ratllavan, s' ohia 'l tró rodolar, los corbs lo castell voltavan, y las onas bramulavan en la inmensitat del mar.

FREDERICH SOLER

LA SENYORA CANDIA.

(NOVELETA.)

I

Cla senyora Candia havia vingut al mon ab ben mala estrella. La principal gracia que ja de petita li trobava sa mare, tal era una vivor y un aire despatxat que no s' avé massa ab la condició de femella, haurá estat lo impediment de sempre pera que la Candieta creibés á ferse agradable á un ó altre dels que havian establert y mantingut ab ella per un temps més llarg ó més curt relacions amoroses. Tenia ja á la vora de trenta anys quan s' hi deixá caure 'l que fou son marit; era un beneyt que á tot s' avenia fora de travallar, y així hagués estat sempre: un dia que li va passar pe'l cap la fal-lera d' enredarse en un negoci, se van fondre en un jesus los quatre parells d' uns qu' eran tot lo patrimoní de la senyora Candia, y d' allí van comensar les rahons y 'l mal viure, fins qué 'l marit pera no sentirse més retrets, sens encomenar-se á Deu va eixir de casa un vespre, y aquesta es l' hora que no se'n ha sapigut res més.

La senyora Candia va pendre una determinació, que es lo de més bon pendre, y al cap de poch temps ja 's podia riure de més de quatre per lo que toca á no mancarli res del menester. Lo piset que ocupava al entrant del carrer de 'n Robador era freqüentat tot lo sant dia per gent de ciutat y de fora, que anava á consultarli, qui pera cercar remey á sos mals, qui pera saber d' un ausent de la familia, qui pera enterarse, en fi, de coses presents ó futures que li convenia esbrinar. Ja s' havia felicit cent vegades la senyora Candia de la bona inspiració que tingué al imaginar tan profitós arbitre pera procurar-se 'l sostinent, quan en mitx de sa relativa satisfacció comensá á anyorar una companyia qu' ella trobava indispensable.

No calia esperar que bonament tornés lo beneyt del seu marit, ni ella podia pregarlo perque no sabia ahont parava. Pero en les grans necessitats quan no es Deu ja es lo diromi qui porta l' auxili que un desitja. La aflijida senyora 's veié solicitada ab insistència, y flaca pera resistir com debia, se deixá guanyar la voluntat per un galan obsequiós qu' en poch temps va pendre possesió fins ahont era possible del lloc que havia deixat desert lo fugitiu marit.

Un minyó de trenta anys, de bona mida, de poques carns, ab una mirada viva y un posat qu' expressava certa confiança en si mateix y cert desvergonyiment qué li esqueya; vestit per un terme entre elegant y miserables, ni massa descuydat ni tampoch gaire polit; l' una hora xerraire, graciós y belluguet, l' altra hora reservat, formal y ceremoniosament cumplimentós; així era l' Evaristo, l' enginyós galan que 's disposá á partire ab la senyora Candia 'l pa que aquesta 's guanyava ja que no lo travall ab que ho feya (y deixém en banda la propietat ab què dihem *guanyar y travall* parlant de l' antípatica é ilícita professió á que 's dedicava aquella bona dona).

L' Evaristo era un d' aquells homes que passan per molt avisats ó per molt negats y no son l' una cosa ni l' altra. Quan era estudiant no va arribar mai á mitjança; quan més tart, desenganyat son pare de les ilusions que respecte d' ell s' havia forjat, lo va posar per dependent en una casa de comers, l' Evaristo era 'l més aixerit, pero 'l que servia més poch d' entre tots los dependents; semblava viu però qualsevol cosa, pero 'l fet era que ningú 'n podia traure partit pera res. Quan va quedar sol á casa seva, lliure de tot domini, se va donar á gandulejar y darrera 'ls daus se n' hi va anar en quatre dies lo què tenia recullit ab les suahades de son pare. A les hores la va pegar per dedicarse al teatre, que era la seva vocació, segons ell deya, y per aquesta banda no lográ distingir-se poch ni molt, de manera qu' estava fet un perdulari y vivia com tants d' altres, que ningú 'ls arriba á entendre, fins que la sort lo portá als brasos de la senyora Candia. Ella 'l tenia contemplat y li feya 'ls mellors tractes del mon; ell á cambi de tan bons serveys li fingia estimació y li feya costat en tot y per tot. Cada vespre la duya al café y entre dia li feya companyia á estones, perque 'l joch y altres cabories lo tenian fora de casa algunes horetes. La senyora Candia li perdonava certs mancaments y 's donava per ben pagada ab l' estona d' esbargiment que al vespre tenia al costat d' ell y en mitx d' una colleta d' artistes amichs, qu' ella sempre deya que debian passar la vetlla al café pera estalviar l' oli á casa seva.

II

Entre tants perdularis com allí 's reunian molts cops hi compareixia també una minyona guapa, dama jove que may tenia ajust, dotada, ja que no de grans disposicions pera l' art, de regular presència y de cara bonica, ab uns ulls negres que quan miraven treyan flamarades; se feya dir Victoria y 'l seu parlar descobria en ella á una encantadora filla de Valencia.

ENCANTAMENT DE DOLSINEA — DIBUIX DE BARNETO

Com més anava més l'Evaristo s'sentia enamorat de les gracies de l'hermosa valenciana y més ella procurava atráurel, ja fos pe'l sol gust de endirlo ó porque no li havia estat indifrent.

Un vespre, allí mateix, se va arreglar una companyia pera donar algunes funcions á fóra de Barcelona; l'hermosa Victoria també fou ajutada; l'Evaristo volgué fer lo mateix y pera lograrho s'aconhortá d'obtenir una mesquina paga. D'aixó la senyora Candia no'n va haver esment; havia notat certa inclinació del jove á la còmica valenciana, pero ni arribava á sospitar que la passió del Evaristo l'portés al extrém de ferli oblidar l'amor y la bondat de la dona que l'havia recullit salvantlo de la miseria més espantosa.

La senyora Candia no va saber res d'aixó fins que ja no era á temps d'evitarlo fent al aixalabrat amant totes aquelles reflexions que li hauria inspirat son carinyós intent.

Quan la pobre dona veié arribar la nit y l'Evaristo no compareixia á casa, algunes esgarrafanes van comensar á manifestar en ella certa por d'una desgracia; esperant y més esperant se va fer tart y la senyora Candia's va ficar al llit mitx vestida; anavan passant les hores y l'ansia no la deixava. Se va fer clar; pasà tot lo demati y l'home no venia; á la tarda la pobre dona estava desconsolada; ja's menjava la partida. Pera saber alguna cosa més certament se'n va anar cap al tart al café ahont solian reunirse l's amichs del Evaristo y allí va trobarhi un de la colla, tot sol, estirat de cames, ab los peus damunt d'una cadira, aburrit, entretenintse en mirar les espirals del fum qu'eixia de sa pipa. La senyora Candia l'saludà, y anant dret al cas demanà notícias del Evaristo. L'interpelat va respondre deseguida:

—Nó l'espere pas, senyora; ja farà bon sol quan ell torna.

—Y aixó? Ahont rediable ha anat?

—A seguir mon. Aquella valenciana l'ha trastocat y jo crech que l'farà seguir ahont ella vulga.

—La gran...! Per quin cantó corren ara?

—Qué sé jo? Ahir debian ésser á Sant Feliu. Pero es inútil que probe de tornarlo á casa; aquella dona se'l ha fet seu y no compte qu'ell se'n desentenga.

—Mal-agrabit... Pensar que jo l'veig acullir que estava fet un perdulari...

—Donchs ell dies ha que aquí parlant de vosté 'n deya pestes.

—Ah poca pena!

—Massa sort tenen sempre l's que no la mereixen.

—Ja ho pot tornar á dir.

L'home que parlava ab la senyora Candia li pegà una ullada que transparentava l'viu desitx que tenia de rellevar al ingratis Evaristo. La senyora Candia ho va mitx entendre y encara més entès temia que l'tal subiecte era tan perdulari com l'altre.

Se van despedir y la senyora Candia pujant l'escala de casa seva anava dihent:

—Veurem, veurem; no puch creure pas tot lo que aquest ximple'm diga; massa que li entençen les maules.

III

L'endemà ja comensava la senyora Candia á estar conformada ab la seva desventura.

—M'está bé lo que'm passa—deya entre ella—per què m'havia de fier d'aquell perdut... Y encara vull veure que tornarà aquí arrupit, mort de fam, demanantme perdó d'aquesta traydoria y probant d'acullirse altre cop á casa; y á les hores... un hom no pot dir mai «d'aquesta aiga no beuré... pero 'm sembla que no 'm tentará pas més. ¡Lo grandissim...! Després que una's basqueja pera donarli un boci qu'ell no's sab guanyar y l'té aquí ben apeixat y l'fa anar com un senyor sens mancarli may quatre pessetes á la butxaca, y li perdonà mil flaqueses, y... (val més no pensarhi)... després que una's mata y 's consum per ell, lo senyoret ja no'n te prou de malbaratar lo que una ha hagut de suhar, ja té d'anar pe'l mon dihent fastichs de la que més respecte li hauria de meréixer... ¡Ah poca pena!... vés en nom de Déu! Ja t'atiparà forsa la valencia; faré bona parella, la fam y la miseria.

Després que deya aquestes ó semblants rahons la senyora Candia's quedava tota capificada, y vulgas no vulgas la memoria li retreya punt per punt l'història de les hores doloses que havia passat en companyia del Evaristo; no podia ferhi més; lo pensament se'n hi anava. Y tot d'un plegat sentia una cosa estranya qu'ella mateixa no atinava á definir per clar, y coneixia que igualment li hauria obert los brassos si se li hagués presentat al devant, com l'hauria mort d'un mal cop en cas de tenirlo á la seva mà. Y anava així l'seu cap travallant tot lo dia, y al vespre la pobre dona's trobava mitx marejada.

Va venir la nit y ni esma tenia pera despullarsse; se va tirar al llit de qualsevol manera y va anar passant l'una hora darrera l'altra ab una febre que no la va deixar may. Més d'un cop se va sentir com una fogara-

da que li pujava del cor fins al cervell al representarse en son desvari la figura de aquella dona que li havia robat la pau y l'amor, felissa entre l's brassos del anyo-rat Evaristo, dihentse á cau d'orella paraules enmelades y divertintse á estones tot fent mofa de la desventura y l'desconhort en que havia deixat lo mal-agrabit jove á sa infortunada benfactora. Y al venirli tals pensaments, la senyora Candia no podia desfese d'un desitx de venjansa que 's amparava d'ella ab forsa desuada, y esperava ansiosa que 's fés dia pera córrer cap allá ahont pogués desfogar tot lo rencor que li cremava les entranyes. Ja havia fet la resolució més ferma d'esborrar de son cor tota idea de benevolència envers l'home que l'havia trahida tan inconsideradament, y ja no més la preocupava l'pensament de castigar al Evaristo tal com se mereixia, al entendre d'ella, y destruir la felicitat de que debia gosar al costat d'ell la dona que l'havia de tal manera fet sortir de test. Ni l'un ni l'altre li havian de meréixer ja cap consideració; tots dos debian per igual sufrir la pena á que de cor los condemnava.

La resolució ja estava feta; de coratje no n'hi mancava á la senyora Candia, avesada de temps á no refiarse pera cap cosa de res més que de las seves forces.

J. LAPORTA.

(Seguirà.)

LOS TEXIDORS DE SILESIA

(DE HENRI HEINE)

Escrta després de la gran sublevació dels jornalers de Silesia, vensuda per les tropes prusianes

Ses galtes pansides no tenen color,
de sa vista axuta may ne surt il plor,
tots cantan rabiosos al peu del teler;
—Ta llarga mortalha comensém á fer,
oh vella Alemanya, ta sort malehim:
texím, texím.

Malehim á tot hora lo deu del sortat
que perque som pobres nos ha abandonat:
aqueil que cridavam ab un crit etern
en los tristos dies y en les nits d'ivern:
nos fa escarni y befa, nos incita al crím:
texím, texím.

Malehit sia sempre lo Rey ruhi y tirá
que en va li captarem un boci de pà,
de nostres butxaques los sous ha robat
y ara com á gossos nos ha ametrallat:
la fam, la miseria y l'dogal sentím:
texím, texím.

Malehida la patria que sia també,
l'infamia y l'oprobri tan sols hi están bé:
les flors s'hi marfexen avans d'esclatar,
sa terra podrida no volen guaytar.
Sols viu la mentida, l'escarni y lo crím:
texím, texím.

Surf, surf llansadora, cruceix bon teler,
texirém de dia y de nit també.
Oh vella Alemanya les nostres cansons
totes surten plenes de maledicions:
ta llarga mortalha sens parar guarním:
texím, texím.

JOSEPH FRANQUESA GOMIS.

SARAH BERNHARDT

Sha tocat lo torn á Barcelona. Ja tenim aquí á Sarah Bernhardt. Las notícias més contradictorias circulan sobre son naixement y l's seus primers anys. Hi ha qui fins assegura que no 's diu Sarah sino Rosa y fins que no ha estat may juheua.

Ella no aclara aquestas confusions, molt al revés, se complau veient com los periodistas volen esbrinar aquesta justa trapasseria.

Si sobre son nom no está tothom d'acort, ho está la opinió general del mon en que avuy Sarah no te rival en la escena.

A la hora de escriurer aquestas quatre ratllas no puch estar possehit de lo foch del entussiasme, ja que encara no la he vista sobre las tau-las, pero á jutjar per la estela iluminosa, per lo rastre de glòria que ha deixat per tot arreu, crech que fará lo nostre encant en la curta temporada que trepitxará las tau-las del Teatre Lírich.

Per de prompte lo públich ha correspost á sa fama ja que á pesar de lo crescut dels preus ha arrebatat los palcos y sillons á la empresa.

Un afamat artista, paysá nostre, la coneix de prop per haberli estat presentada un dia que aquest pintor català treballaba en lo taller de un amich seu, al qual Sarah visitaba sovint, la qual veié desseguida que nostre amich no era una vulgaritat. Al saber que era espanyol, demostrà gran admiració per las cosas de nostre pays, y la crech justa, tota vegada que viví en una terra plena de poesía y de bellesa y encara aquesta es aumentada per la natural exageració estranjer. La artista francesa demanà al espanyol que li recités per favor algun tros de nostre teatre nacional, escolta embadalida, mètressera complascuda.

Per aquest amich sabé de bona tinta que á més de ser Sarah la més notable actriu que avuy brilla en lo teatre, pinta ab correcció y treballa 'l fanch com escultora, ab gust y desembars. També escriu en prosa y vers més ó ménos bé, pero sempre en totas sas manifestacions artísticas dominá un geni prepotent.

Tothom sab que está flaca en extrem, qui fins se diu que es tísica, á pesar de tot aguanta las més grans fatigas físicas y las més sotregadoras emocions morals, forta com una roca.

Es que verament fará viurer á la eminent Sarah lo foch del art? Si es aixís, Deu fasse que duri molt temps encesa la sagrada flama.

P.

GUTENBERG

per
ALPHONSE DE LAMARTINE

X

As tot y aixó al contemplar aquesta planxa groserament esculpida, brotà lo llamp en l'enfosquidament de Gutenberg. La contemplà, l'analisa, la descompongué, la recomposà, la modificà, la dislocà, la tornà á juntar, la tornà del revés, l'humitejá ab la tinta y la aplica y l'apreta ab un cargol, deixantse portar de sa imaginació. Lo sagristà estranyat de son llach silenci, assisteix sense tenirne noticia á l'esclat d'una idea que feya més de deu anys covava en lo cervell del seu visitador; y al retirar-se Gutenberg porta junt ab ell tot un art.

XI

L'endemà com un home que posseix un tresor y no te repòs ni pot trencá l'son fins poderlo amagar en un lloch desconegut, Gutenberg abandonà Haarlem, repassà á grans passos las voras del Rhin, arribà á Strasbourg, s'tancà en son laboratori y fentse ell mateix las eynas, probant é inutilisant cent vegadas las seves proves pera tornarlas á comensar de nou, per últim acaba pera executar en secret un felís bosqueig de impresió sobre pergamí ab caràcters móvils grabats en la fusta, atra-vessat lateralment per un petit forat enfilats l'un al costat del altre com los grans d'un rosari, de forma cúbica, y en una de quals caras s'hi veia una lletra del abecedari. Primer alfabet, grosser pero sublim, compost de vintycuatre lletras que's multiplicarán com las ovelles del patriarca, y qu'acabarán per cobrir lo globo de caràcters, en los quals s'encarnarà tot un element nou é inmaterial: lo pensament.

XII

L'entussiasme per l'exit obtinguts' apoderá de Gutenberg; á la nit següent apenas pogué trencá l'son. Pres d'aquesta agitació equidistant de la son y de la vigilia tingué un somni que desseguida va anar á contar als seus amichs. Aquest somni era tan profélic y tan vehí de la veritat qu'al llegirlo 's pot dubtar si era 'l pensament reflexat d'un sabi inspirat ó 'l somni febrós d'un artista adormit.

Heuse aquí la relació ó la llegenda d'aquest somni tal com se conserva en la biblioteca del conseller aulich Beck:

«En una celda del claustre d'Arbogast, un home de front pàlit, barba llarga, mirada fixa, s'aguantava lo cap ab la mà devant d'una taula; aquest home s'anomenava Joan Gutenberg. Moltes vegadas aixecava 'l cap y 'ls seus ulls brillaven com iluminats d'una claror interna. En aquells moments Joan passava 'ls seus dits per sa barba ab un moviment ràpid d'alegria. L'ermità

de la celda, cercava un problema del qual ja entreveya la solució. De sobre Gutenberg s' aixeca, y surt un crit del seu pit; era com l' expressió d' un pensament llarch temps comprimit. Joan corre a un baul, l' obra y 'n treu un instrument de tall; pres de moviments convulsius, se posa a tallar un petit tros de fusta; en sos moviments s' hi notava l' alegria y l' ansietat com si temés que l' hi fugís l' idea, lo diamant qu' havia descolorit y que volia fixar y tallar pera la posteritat. Joan trevallava afanosament y ab una activitat febrosa; son front se cobria de gotas de suor, mèntrades que sa mirada seguia ardorosament lo progrés de la seva obra. Aixíis trevallà llarch temps encar qu' a ell l' hi semblà molt curt. Per últim mulla la fusta en un licor negrós, la aplica sobre un pergamí y apoyant tot lo pes del seu cos sobre la ma, de la que se'n serveix com d' una prempsa, estampa la primera lletra qu' havia tallat en relleu. Contempla la seva obra y un segon crit, ple del èxtasis del geni satisfet s' exala de sa boca. Tanca l' ells ab un aire de beatitud que l' hi envejarian los sants del paradís y cau anonoçat sobre un escambell; y aixíis que la son va dominarlo, murmura: *Soch immortal.*

Allavors un somni vingué a turbar la seva ànima.

«Jo vaig sentir dues veus, diu ell, dues veus desconegudes y de diferent timbre qu' enrahonavan ab mon ànima. L' una 'm deya *Alegrat Joan; tu ets immortal!* Desde avuy la llum se propagarà per tot lo mon gracies á tu! Los pobles que viuen a mils lleguas de tu, ignorant los pensaments del nostre país, llegirán y comprendràns tots los pensaments avuy encara muts, extesos y multiplicats com la reverberació del foc. Per tu, per la teva obra! Gaudeteix Joan; tu ets immortal: perquè tu ets l' intérprete qu' esperavan las nacions pera conversar entre elles! Tu ets immortal perquè l' teu descobriment donarà vida perpetua als genis qu' haurian mort al neixer, sense tu, los quals per agrahiment proclamaran a la vegada l' immortalitat d' aquell que l' ets immortalis!»

Callà la veu y 'm deixa en lo deliri de la glòria. Llavors veig santir l' altra veu que 'm deya:

«Sí, Joan, tu ets immortal: més a quin preu? Lo pensament dels teus semblants es sempre prou pur y prou sant per mereixer ser entregat a las orellas y als ells del gènere humà? No n' hi han molts, potser la major part, que mereixerian mil vegadas més ser anorreats y ofegats que repetits y propagats per lo mon?

L' home es més freqüentment pervers que bo y sabi; profanarà l' dò que tu l' hi fas, y abusarà del nou sentit que tu l' hi creas! Mes d' un sigle, en lloc de benehirs t' malehirà.

Naixerán homes qual esperit serà potent y seductor, pero son cor serà orgullós y corromput; sense tu no haurian sortit de la fosca, tancats en un cercle estret no haurian portat la desgracia sinó als que estiguesssen prop seu y a la seva edat; per causa teva portaran lo vértil, la desgracia y l' crim a tots los homes y a totes las edats.

Y mils ànimes se corromperàn per la corrupció d' una sola. Y l' jovent se corromperà per llibres, quals pàgines destilarán las matzinas del esperit.

Y las donzel·les se tornaràn inmodestas, infiel·les, cruel·les pera l' s pobres per aquests llibres en que s' vessaran las matzinas del cor.

Y las mares ploraràn a sos fills.

Y l' s pares s' avergonyiràn de sus fillos.

Joan, l' immortalitat que costa tantas llàgrimas y angoixas no es pas massa cara? A tal preu envejas la glòria? No t' espantas de la responsabilitat qu' aquesta glòria farà pesar en la teva ànima?

Creume, Joan, segueix vivint com si res haguesses descobert. Considera la téva invenció com un somni afalagador, pero funest, qual execució no seria útil y santa, sinó essent l' home virtuós... Pero l' home es pervers; y donar armes als perversos, no es tenir una participació directa en los seu crims?» (1)

«Vaig despertarme ab l' horror del dubte! Vaig vacilar un moment; pero vaig considerar que l' s dons de Deu, encara que algunes vegades fossen perillós, no eran mai perjudicials, y que proporcionar un instrument més a la rahó y a la noble llibertat humana era donar un camp més vast a la intel·ligència y a la virtud, abduïda divina!

Jo proseguiré l' execució de mon descobriment!»

XIII

Gutenberg, comprenent tot desseguida, y al primer cop d' ull, l' immensa extensió moral é industrial de la seva invenció, sentí que sa fleble ma, sa curta vida y sa escassa fortuna s' acabarian ben prompte ab una obra semblant. Experimentà a la vegada dues necessitats contradictòries; la necessitat d' associar-se auxiliars pera ocurrir als gastos y pera ajudarlo en sos treballs mecànics, y la necessitat d' amagar als seus associats, lo secret y l' veritable objecte de sos treballs, per por de

(1) Somni traduït per M. Garand, de Estrasburg, segons l' original.

que divulgada la seva invenció ó be usurpada, no l' hi arrebatés la glòria y l' mérit de la invenció. Girà los ells als nobles y richs patricis que coneixia a Estrasburg y a Maguncia. Pero retxassat probablement per tot a causa de la prevenció ab que llavors la noblesa mirava l' treball manual que no permetia al noble convertir-se en artesà sense exhonerar-se, fou obligat a exhonerar-se ardidament ell mateix, a ferse artesà, a associar-se ab artesans, a confondres ab lo poble pera enlayrar aquest poble a tots los nivells de la moralitat y de la intel·ligència.

Ab lo pretext de trevallar juntament en obras de *marralles y nova industria* com la joyeria, la rellotgeria, la talla y l' engastament de pedras preciosas, firmà un tractat d' associació ab dos habitants acaudalats de Estrasburg, Andreu Ditzchen y Joan Riff, batlle de Lichtenau, y més endavant ab Fost, argenter y banquer de Maguncia, qual nom, confós ab lo de *Fost*, encisador popular y maravellós d' Alemanya, familiaritat ab los misteris y confident dels esperits feu atribuir l' invenció de l' imprenta a la màgica; y per últim ab Heilman, qual germà acabava de fundar la primera fàbrica de paper de Estrasburg.

XIV

Ab l' objecte d' enganyar lo major temps possible als seus associats sobre l' objecte real de l' empresa, Gutenberg se entregà en efecte, ab ells, a moltes altres indústries secundàries. Continuà en secret sus investigacions mecàniques pera l' imprenta, trevallava al mateix temps en públic en altres oficis. Ensenava a Ditzchen l' art de tallar las pedras preciosas; polia per si mateix lo cristall de Venecia pera ferne miralls; lo tallava en facetas y l' engastava en marchas de coure que decorava ab figuretes de fusta representant personatges de la faula, de la Biblia ó del Evangelí. Aquells miralls que s' venian en la fira d' Aix-la-Chapelle, alimentaven los fondos de l' associació y ajudaven a Gutenberg en los gastos secrets destinats a realitzar y perfeccionar son invent.

Per sustraurels millor encara a la curiositat pública que comensava a murmur sospitas de màgic contra ell, Gutenberg sortí de la ciutat; establí sos tallers en las ruïnes de un antic monestir abandonat, que duya l' nom de convent de Sant Arbogast. La soletat del lloc freqüentat únicament per los mendicants dels arrabals, amagà sos primers ensaigs.

Al fons dels vastos claustres del monestir lliure dels seus associats pera l' s treballs menos ocults, Gutenberg s' establí complertament sol en una celda tancada sempre ab panys y forrellats, en la que may penetrava ningú. Se creya qu' allí dibuixava sos plans, los arabescs, las figuretes de sa joyeria y de sos marchas de mirall; pero ell passava los días y las nits consumintse de insomni y d' entusiasme per l' aplicació de son descobriment. Tallava en fusta sus lletres móvils; meditava fòndrelas en metall; cercava trevallosament lo mèdi de colocarlas en *formas*, ja de fusta, ja de ferro, pera ferne paraules, frasses, ratllas, pàgines espayadas sobre l' paper. Inventava tintas a la vegada olioses y secas pera reproduir aquests caràcters; respalls ó munyecas pera estendre la tinta sobre las lletres, planxes pera contenirlas; cargols y pesos pera comprimirles. Los mesos y l' anys se consumian ab sa fortuna y ab los fondos dels associats en aquestas tentatives, en aquestas proves, en aquests èxits y en aquests revessos.

Per últim habent executat en miniatura una *prempsa* que l' hi semblava reunir totas las condicions de l' imprenta, tal com ell la concebia allavors, ocultà aquest model sota de sa capa, y entrant en la ciutat, anà a casa d' un hábil torner de fusta y de metall, anomenat Conrat Saspach, qu' habitava en lo carrer de Mercier pera demanarli que l' executés en gran. Recomanà l' secret a l' obrer, dientli tan sols qu' era una màquina, ab la ajuda de la qual se proposava portar a cap obras mestres d' art y de mecànica, y quals prodigis coneixeria més endavant.

«Pero es tan sols una prempsa lo que m' demaneu, misenyor Joan! Sí, respondé Gutenberg ab entonació grava y exaltada: es una prempsa en efecte; pero es una prempsa d' ahon brotarà ben prompte arius inagotables lo més abundant y maravellós licor que s' haje may vessat pera desordenar als homes. Per ell Deu extindrà son *Verb*; d' ell rajarà una font de pura veritat; com un nou astre, dissiparà las tenebres de l' ignorància, y farà resplandir sobre l' s homes una llum desconeguda fins al present.» Y Gutenberg se retirà. Lo torner que no comprengué res d' aquestas paraules, executà la màquina, y ia porta al monestir d' Arbogast.

Aquesta fou la primera prempsa.

Al remétrela a mans de Gutenberg, lo torner començà a tenir alguna sospita: «Ja veig bé, missenyor Joan, digué a Gutenberg, que realment esteu en relació ab los esperits celestials; desde avuy endavant vos obereire com a un esperit!»

(Seguirà.) Traduït per ALBERT PUIGDOLLERS.

LO LLOP Y L' ANYELL (*)

Aquell que té la forsa aquell té la rahó,
No obstant siga així la rahó del bastó.
Probarho al instant serà cosa llaugera.

Un anyellet assedegat,
Y, no sé com, esgarriat
De son ramat,

Tot bebent, aigua avall, seguia una ribera.

Vingué un llop, dejú, anantsén a l' espera,

Y per la fam en est lloc conduhit:

«Com podes ésser tant ardit

Que vingas furbar ma beguda?»

Se li posa la bestia en extrem conmoguda;

«De ton atreviment serás tu castigat.»

«—Senyor, respon lo xay, que v'cstra magestat

No siga tant amohinada;

Y de primer donga ella mirada

Con que jo pobret vaig bebet,

En la corrent

De sa mercé vint passos al dessota,

Y per això no puch de cap modo, Deu meu!

Enterbolir l' ayga que ella beú.»

«—La turbas, replicá la fera, y tinch nota

Com qu' molt mal de mi parlares l' any passat.»

«—Com ho hauria fet, puix no era jo nat,

Digué l' anyell, mamo avuy encare.»

«—Si no ets tu, es ton germà.»—«Ay! mare!

No' n' tinch,»—«Algú dels teus llavors:

Puix tots me feu vosaltres mala care,

Vostres cans y vostres pastors

Me ho han dit. Ara es precis que 'm venge.»

Això dit, ab quatre mossechs,

Lo llop lo destrossa y se'l menge

Sens altras rahons ni plets.

J. PÉPRATX (de Perpinyà.)

LO MES DE ABRIL

COMENSA lo mes ab la terminació de la Quaresma, ab la setmana dita Santa.

Natural es que un poble cristià conmemori la tràgica mort del pobre nazare nascut en un estable de Bethlem; com ho es que la iglesia cel·lebri en eixos dies sus més imponentes ceremonias.

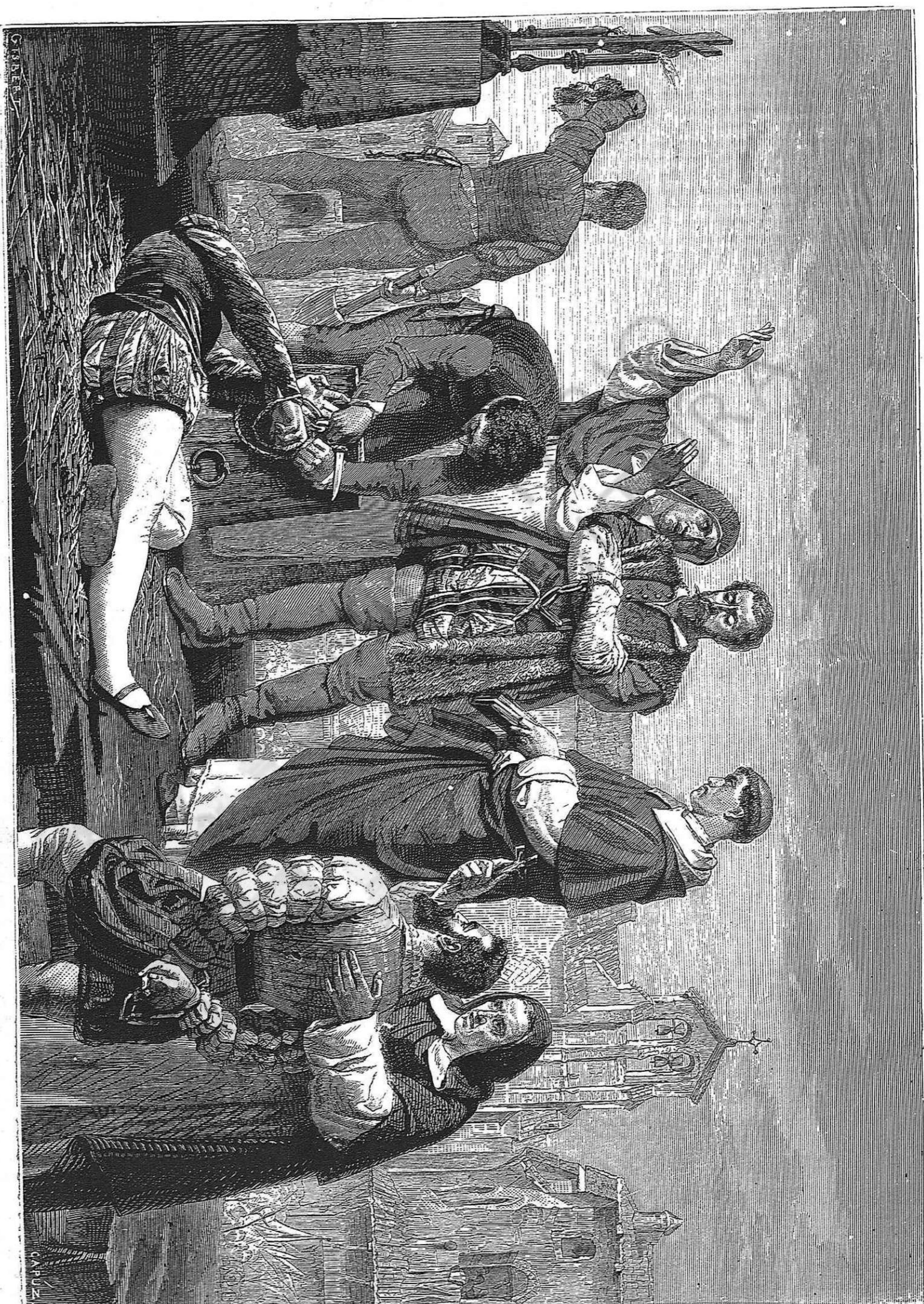
Se tracta de fets, quals conseqüències foren y son encara trascendentals pera la Humanitat en general, y succeix lo que deu succeir; pero si aqueixas manifestacions y ceremonias inspiran respecte, per lo que simbolisan, en la consciència de molts, per la ostentació y per los elements artístichs que las produueixen (qué hem de dir d' eixas ridícules comparsas, caricatures vivents, que ab lo nom de armats se hi barrejan?)

Deixant apart la major ó menor improprietat de sos trajes y lo grotesc de sus evolucions, cap dels armats se disfressa, ni pica fort ab la llansa per devoció; ni los que l' s contemplan fan més que riurer, sense que uns y altres sàpiguen lo que representan. Pero al fi tot no passa d' esser una inocenta diversió de uns quants beneventurats, sensa cap mena de importància.

No cal dir lo mateix de las costums que tots hem contribuit a mantenir a son temps degut; la de *matar juheus*, afalagadora de debò per la brivalla, ja que respon y excita sos instints y desitjos de soroll y abalot; pero ben poch propia de la solemnitat y reculliment del temple; contraria als sentiments generosos de la infantesa y a la bondat que revindica sempre per ella la doctrina cristiana.

¿No es trist que la complicitat de aquellas espantoses matans de la Edat Mitjana s'estengui fins als nostres fills? y això precisament pera conmemorar los moments en que Cristo expirant, perdonaba a sos butxins, a ne 'ls qui

*) Faula imitació de Lafontaine (*le Loup et l' Agneau*).—

LOS COMUNEROS DE CASTELLA. — QUADRO DE GISBERT

per un tradicional desvari
extermina tots los anys la
canalleta.

Son costums de la terra;
pero impropias de los nos-
tres temps y sobretot de
la religió que las ha ori-
ginat.

Los mes dels pobles cris-
tians no acostuman las se-
vas criatures á matansas,
per més que siguian figu-
radas y á part d' aixó cada
hu conmemora fora de la
iglesia la setmana santa á
sa manera. A Madrid no 's
conceix ni es possible
anar en cotxe lo divendres
Sant, y á Paris es difícil
menjar carn en aqueix dia
per ser la festa dels cot-
xeros y dels carnicers res-
pectivament en cada ca-
pital: en cambi á Roma
no es gens irrespectuós fer
rodar tota mena de vehí-
culs en diada tan signifi-
cativa.

Entre nosaltres lo diven-
dres sant, serveix pera po-
sar armonía entre los ma-
trimonis més mal avinguts;
anant de brasset á seguir las
estacions tot fent alguna
visita, y fer pender lo sol
á tantas mantellinas, *libitas*
y barrets que no surten en
lo restant del any.

Tothom torna á casa ab
un brot de l' aromática
farigola, espargint una bra-

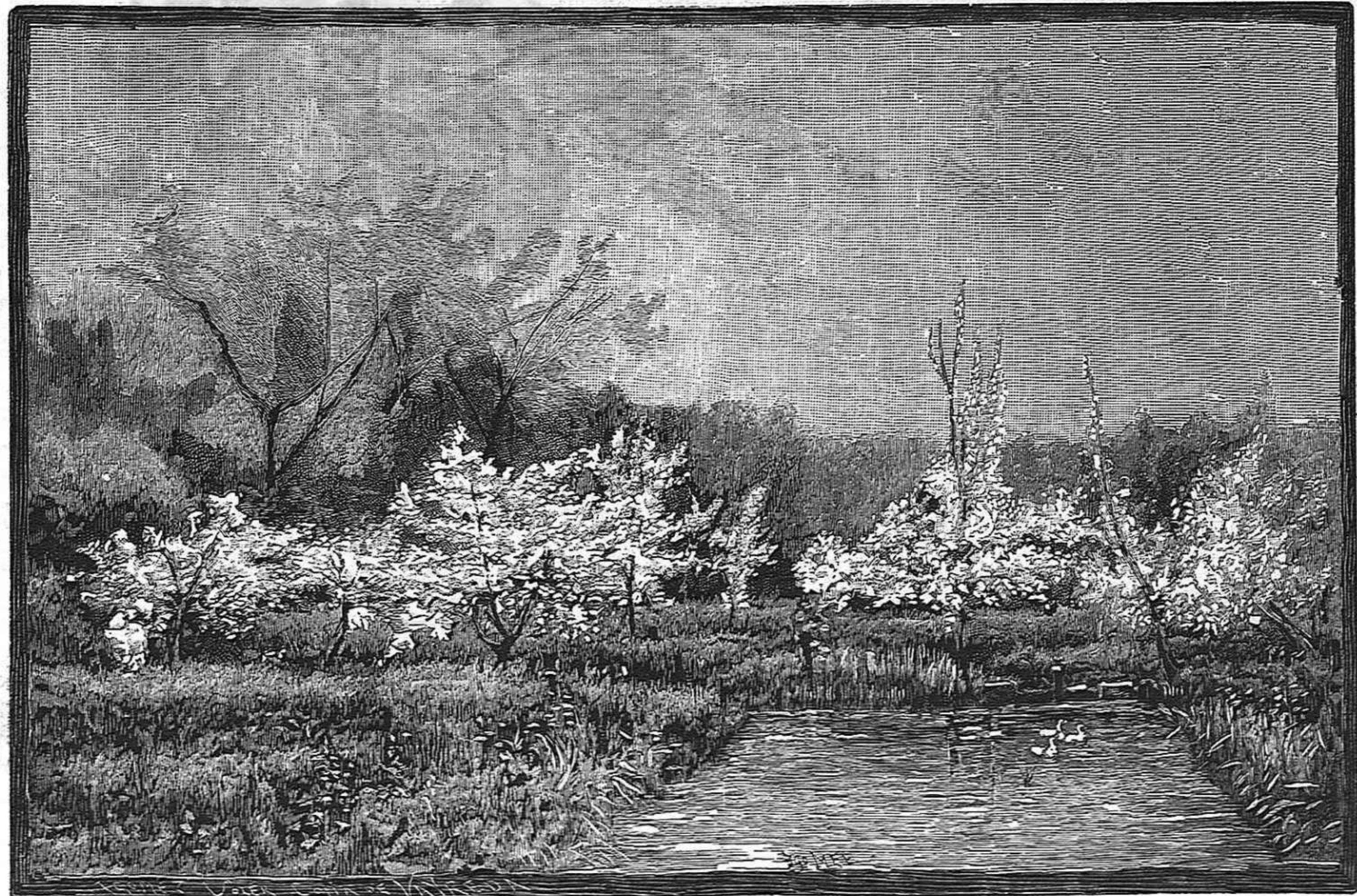
vada de montanya que tant
necessitan las casas que for-
man los carrerons de Bar-
celona, y al dia següent se
acaba lo silenci y la quiet-
tat; las campanas donan
la senyal, y si per atzar hi
ha milicia, no es per lo
terratreml que 's produ-
heix pera cel-lebrar la re-
surecció de Jesucrist ó pera
rescabalarse los esperits ex-
citables y movedissos de la
tranquilitat dels dias ante-
riors.

Arriban las pobres ví-
timas al símbol de la Pas-
qua, destinadas al sacrifi-
ci, y no 's pensa més que
en tiberis y fartaneras, des-
prés dels dejunis de la Qua-
resma. Lo bon temps es
arribat, lo brançatje dels
arbres comensa á desapa-
reixer sota lo vert tendre y
fresch de las novas fullas;
los camps s' entapissen de
floretas, lo cel es pur y los
aucells completan l' espec-
tacle, perque ne gosin tots
los sentits y sigua complert.

Los que viuhen ficats en
eixas calaixeras y recon-
s que 'n diuhen casás de la
vella Barcelona, encàr que
divorciats de la naturalesa,
senten per instint la ne-
cessitat de reconciliars' hi
y de sortir á *fora*; una
risansa especial domina

CORNEILLE - RACINE - MOLIERE — DIBUIX INÉDIT DE TOMAS PADRÓ

LA PRIMAVERA — QUADRO DE VAYREDA

á tothom, y l' obrer barceloní cap ficat tot lo any en lo obrador ó en la quadra espera Pasqua pera sortir y anant montanya amunt aspirant las balsàmicas emanacions de las alturas, del pí, del romaní y la farigola; omplenarse de aire pur, y allá dalt al cim, lo porró ó l' *gat* en fresh al dojo de la font, tot contemplant las punxes del Montserrat ó los tres turons del Montseny, ab la dona, lo xicot y l' *gos paté*, (inseparable company del pobre,) menjarse un pollastre ab arrós ó fer una costellada. ¡Plaer y consolació á sa trista vida que pocas vegadas pot proporcionar!

De la població de Barcelona, lo treballador, lo pobre es lo sol qui gosa de la bella naturalesa de las montanyas que circundan la ciutat, voltant lo pla qual murallas naturals. Pochs son los que pujan las vessants y tothom s'encofona en eixas habitacions qu' en diuhens *torres* més esquifidas y enguniosas que las mateixas de la ciutat. Lo bon sentit de la nostra classe popular se significa en això, com en tantas altres cosas. Ab sos modestos recursos se proporciona goig y alegria en plena naturalesa: no te torre, no te cotxe, pero fa un saludable exercici pujant la costa y troba per ella l' espay, se aisia, y per un moment durant un dia es felís.

J. LL. PELLICER

Paris, Abril de 1882

A MORENO NIETO

S' imposá l' pensament: l' ombra negrenca de l' error, va fugir com frágil boyra als raigs brillants del llumenar del dia, y brillá la vritat, la ciencia hermosa regina fou del món y l' homs á l' una flectaren sos genolls front la Deesa.

Tu l' s'flectares també; sa llum divina va esponcellar ta pensa floridora y com esclat de rosa, perfums tendres, per lo mon estengué la llum més pura la llum de la vritat y de la ciencia exornada, en tots llavis per tots mèrits.

Més jay! que quant arrobadara, bella lo mon ta veu, ab ver dalé escoltava la mort la va acallar; la llei tristíssima del tribut de la vida á la materia, que esfulla en tots brancalls á la floreta y la fruita xamosa roba als arbres.

Y llansa l' ona transparenta y pura del riu mormulador á l' ona amarga, y un vel negrench y trist, al cel que dona blava via per corre al rey dels astres, be massa aviat, en ta gloriosa vida trobá lloch per mostrarse y per cumplirse.

Massa aviat, que avuy l' que á la ciencia adorém y esperém tots fruits benignes, mullans los ulls las llàgrimas del orfe de dol vestins lo cor y tots á l' una honrém ta mort y venerém ab l' ànima te memoria que may podrá deixarnos.

FERRANT AGULLÓ.

TEATRES

PRINCIPAL

Se començà la temporada de primavera ab la partitura del mestre Ambrós Thomás, *Hamlet*.

No perdonaré may als autors Carré y Barbier lo haber destruït completament la obra més bella de Shakespeare, no tant sols mutilantla, sino transformant completamente lo protagonista; fent de un princep foll per venjar la mort de son pare un Hamlet enamorat de Ofelia fins al punt de morir per ella, passió que 'n la obra del eminent poeta anglés no domina poch ni molt ni tan sols sent lo seu jove princèp.

La obra, musicalment parlant, no pot ménos de ressentir-se de tenir un llibre tant dolent; lo que ha fet que lo autor de *Mignon* fes una partitura en extrém desigual, de modo que lo verdader poeta es estat no lo llibre-

tista sino lo músich que quant ha trobat en ella una situació ahont poguer agafarse, allá es ahont ha estat lo mestre á més gran altura. Bona prova es d' això la música de la aparició de la estàtua en lo primer acte, lo terceto del acte tercer, y sobre tot lo quart acte, en lo qual sols te efecte lo soliloqui que te Ofelia en la tragedia original. Aquest acte verdaderament està ple de poesia. Desempenyat en la part de cant per un sol personatge acompañant en la escena tot sols de las bailarinas, que representan lo jovent celebrant la festa de las flors, no sols no's fa un punt pesat sino que resulta lo més gran de la obra.

Molt lo realsa la senyora Vitalí que hi està á gran altura com á cantant, per més que no estiga representant Ofelia.

Roudil, que te talent, interpreta be la seva part de Hamlet.

Ab lo paper de reyna hem tornat á applaudir de nou á la soprano senyoreta Gini, jove cantant que ja habiam aplaudit en lo Liceo en la part de Berta del *Profeta* y de Matilde del *Guillel-Tell*.

Dias arrera se posá en lo Principal la *Dinorah* qual execució per part de la Vitalí, Debassini y Roudil fou acabadíssima, particularment lo primer acte, que cantaren com may se havia sentit.

En lo moment de escriurer aquestas ratllas, se está possant l' *Aida* en la qual debutan la Teodorini y Pasqua, aquesta ja coneuguda de nostre públich per haber fet la mateixa part de Amneris ab gran èxit, y l' altre debutant nova en aquesta ciutat.

Aquesta jove artista te condicions pera ser una nobilitat, puig li sobia geni y facultats, las quals se li desarollarán ab lo decurs de sa lluhida carrera.

Barbacini y Roudil han estat com sempre á gran altura, y tots los primers artistas junts, han tingut en *Aida* una gran ovació.

Lo eminent, lo infatigable, lo intelligent mestre Goula posá lo *Hamlet* en poquissims ensatgs, treyentne gran part y fentse applaudir en extrem.

Posá *Dinorah* y *Aida* logrant dos triomfos més ell y l' s'cantants, y are està apunt de posar lo *Lohengrin* en escena trevallant per això infatigablement. Bravo per nostre reputat paisá.

CIRCO

Feliu y Codina (Joseph) y lo mestre Manent son los respectius autors de vers y música de la zarzuela catalana *La Tuna*, que ab tant èxit se estrená en lo teatre del Circo.

La Tuna, té un argument com deuen haber de tenir las sarsuelas de son gènero, sumament alegrey é interessant, de tal manera, qu' el públich prengat desseguida interès y partit per tal ó qual personatge. Això susceheix ab la sarsuela d' aquest distingit y reputat escriptor.

Lo públich s'interesa per Andreu, estudiant enamorat d' una joveneta que van á casar ab un xacrós vell, sacrificantla per lo vil interès. Protegits per la *Tuna*, y en particular per son bullanguero cap en Mingo y ajudats de Magdalena, promesa de aquest cap vert, pot l' enamorat Andreu casarse ab Ignés, qu' era tot son anhel.

La obra es de gran efecte y cada representació son admirats los pulits y galans versos, que la avaloran y las situacions que son hábil y distingit autor ha sabut trobar. Donem la més c'mplerta enhorabona á lo applaudit autor del *Mas perdut*.

No podia ménos lo mestre Manent, anant tan ben acompañat, que posar en l' obra una música de gust y satisfacció del públich, sent, en concepte de aquest, la pessa més aplaudida la marcha final del segon acte, y per nosaltres las més valoradas, la jota del primer acte, nova, original y sumament agradable, y lo terceto del acte final plé de frescura y agradable melodia.

Las dos decoracions estrenadas, particularment la que representa los claustres de Cervera, valgueren grans aplausos al pintor senyor Amerigo.

Los actors interpretaren molt bé tots respectius papers.

ROMEA

S' acaba de posar *La banda de bastardía*, de Frederick Soler; en concepte nostre lo drama més notable que ha produhit son fecund autor. Lo públich ho ha confirmat en tota l' obra y sobre tot en lo final del segon acte, ahont com torrent desencadenat ha romput ab tal salva de atronadors aplausos que no han estat prou á ferlo callar los actors que sens parar han sostingut fins á la fi lo interés dramàtic del acte.

Donem á son eminent autor la més cordial enhorabona.

P.

AMOROSAS

I

Cada nit al carrer de casa teva,
Enfront del teu balcó,
A dalt del cel s' encenen dos estrelles
Com dos estels d'amor.

Diuhens, que son los ulls de Deu que vetllan
Ton somni verginal;
Mes no ho crech no, que son tons ulls hermosos
Suspessos com dos sols, dalt del espay.

II

Los dos s'ers que més t' estiman
Y que 't complahuen al mon,
Ja ho pots dir per tot, fillola,
Som la teva dida y jo.

Ella quan eres petita
Te donà la sanch de cos,
Com ara que 'ts gran, jo 't dono
Tota la sanch del meu cor.

III

Te veig y tinch por de perdret;
No sé que 'm faig ni que 'm dich,
Escolta, ¿Quan sigas morta
Te 'n recordarás de mi?

IV

No 't gronis, no, 'n queix nogué tan tendre,
Mira que té pochs anys;
No 't gronis, no, que te las ramas mollas
Y 's poden esqueixar.

No 't gronis, no, ja cruix, salta adepressa,
¡Lo pobre s' abadat!
Ha mort de goig al veuret 'n sos brassos
¡Lo pes de l' hermosura l' ha matat!

V

¡Qué guapa estás, que guapa mitj vestida
Arropint al teu pit dos colomets!
¡Qué güapa estás fente dormir, hermosa!
Los dos coloms en queix recó de cel!

¡Qué guapa estás, ditjós l' que 'n tots brassos
Podrá dormir ab amorosa fé,
Mirantse 'n los teus ulls, que son la gloria;
Xulant los teus petons, que son la mel!

FRANCISCO GRAS Y ELIAS.

SOCIETAT CORAL EUTERPE

INAUGURACIÓ DE L' ACADEMIA ARTÍSTICA

GALANTMENT convidats per la distingida societat coral Euterpe, vam assistir lo divendres 21 del present á la vetllada que va donar en son local del carrer de Lladó ab motiu d' inaugurar la Academia Artística de que parlavam en lo número passat. Una numerosíssima y escullida concurrencia umplia la sala de concerts de la esmentada societat, retirantse molt satisfecha d' aquell acte que va tenir baix tots conceptes una senyaladíssima importància.

En la part musical de la vetllada hi van pendre part la senyora donya Áurea Rosa Clavé, las senyoretas Casanovas, Llorens, Musté y Rosselló á més del coro d' alumnes del Conservatori del Liceo, los senyors Baratta, Barba, García, Güell, Laporta, Rodoreda, Sadurní, Senatore y Vidiella, lò coro d' Euterpe y una orquestra composta de reputats professors. En la segona part va llegir lo poema de Nuñez de Arce *El Vértigo* lo senyor Pallardó, professor de l' Academia que ab aquell acte s' estava inaugurant.

Formaban part del programa las composicions corals *Goigs y Planys* de Clavé y *La cansó dels Jochs Florals* de Barba, de la que n' hem parlat en nostre darrer número, la *Fantasia Omaggio* y *La festa del villaggio* (coro de la òpera *Editta*) del senyor Obiols, la romansa *A la Lluna* de la senyora A. R. Clavé y *El Buque fantasma* de Wagner, obras

conegudas ja totes elles, per lo que 'ns creyém dispensats d' emitir aquí l' judici que 'ns merequeren.

Nos hem d' acontentar avuy ab dir algunas paraulas, encara que no tantas com voldriam, de las demés composicions, que per primera vegada s' han fet sentir del nostre pùblic. Una pessa instrumental de conjunt, *Scherzo* del jove compositor senyor Sadurní figurava en primer lloch en lo programa; d' aquesta obra pot dir-se que revela coneixements d' armonia y bonas disposicions en l' autor, per més que no s' pot deixar de trobarse en ella cert atreviment que posa en perill l' èxit de l' execució sobre tot quan s' ha de comptar ab insuficients ensaigs. Del senyor Baratta es una melòdia *La Primavera*, senzilla, correctament escrita y que cantá discretament la senyoreta Llorens; llàstima que s' hi trobe á faltar en aquesta composició una mica més d' inspiració y d' originalitat, lo qual està en part compensat per las pocas pretensions que en ella s' descobreixen. Una de las obras que més bona impressió s' van causar fou la serenata *Zuleima* del senyor Rodoreda, obra llorjada anys ha en un concurs artístich y que es llàstima que l' autor l' haja tingut arreconada tant temps, ja que fins avuy no s' havia sentit més qu' en dos concerts fóra d' aquesta ciutat; es una composició que apart de lo correcte de sa factura s' distingeix per ésser inspiradísima com la que més d' entre las qu' hem sentit del reputat mestre. Lo mateix podém dir del duo *Alborada* y de la cantata *La Primavera* del mateix autor, de molt efecte aquesta darrera, després de qual execució li fou entregat al senyor Rodoreda una magnífica safata de bronze present del socis protectors d' *Euterpe* als qui està dedicada la obra, que s' repetí á instances del auditori. Noves complertament eran las compositions *Romanza sin palabras*, escrita sobre un motiu popular català per lo distingit pianista senyor Rodríguez d' Alcántara, y la del senyor Laporta *Idilio*, pessa instrumental de conjunt; l' una y l' altra s' distingeixen per sa correcció, contenint la última un motiu tan simpàtich com original; fou executada la primera d' ellas per lo notable concertista senyor Vidiella, sobre l' qui no dirém tot lo que s' mereix porque l' considerém bastant per demunt de nostra crítica y porque no hauriam de fer més que repetir aquí l' concepció ventatjósissim que de son talent ha format lo pùblic y en repetidas ocasions ha expressat la prempsa de Barcelona; lo senyor Vidiella fou objecte de entusiastas manifestacions per part dels oyents y cedint á sas instancies tocá una melòdia de Rubinstein que meresqué una nova explosió d' aplausos.

Lo senyor Senatore posá de manifest sas apreciables facultats cantant una melòdia de Gounod y la part de barítono del duo *Alborada* del senyor Rodoreda. No cal dir que s' distingiren y meresqueren aplausos las senyoretas que van pendre part en la vetllada, especialment las alumnes del Liceo, que foren objecte de falagueras demostracions al presentarse en la tarima pera cantar los coros *La Primavera* y *La festa del villaggio*.

Tal fou la vetllada d' inauguració de la nova Academia, de la que pensém ocuparnos un altre dia y á la que desitjém la major prosperitat pera be del art y honra de la benemèrita societat que l' ha instituïda.

L. MERCADER

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA

Vistas y judicadas las compositions que 'ns han sigut tramesas, obtant als premis anunciats en lo Cartell de enguany, hem acordat emeter lo següent fallo:

Englantina d' or, Premi, n.º 209.—*Otger. (Auba.) Accéssit*, n.º 211.—*La presa de Santa Clara, Fum del infern per l' èter giravolta. (A. Guimerá.)*

Viola d' or y argent, Premi.—No s' adjudicá.

Primer Accéssit, n.º 210.—*Lo vol de l' àguila, E il naufragaré dolce in questo mare. (Leopardi.)*

Segon Accéssit, n.º 109.—*Espines, Saber que l' goig acaba; ni may vingués!*

Flor natural, Premi, n.º 121.—*La Musa popular, (Princesa dels meus sentits.) (Cansó popular.)*

Primer accéssit, n.º 224.—*L' àrbre del Maig, La gran obra es la pau; la fraternitat la suprema llei; etc.*

Segon accéssit.—*Ma vall, Ab plor als ulls retorn pàtria mia.*

Himne al esperit del Renaixement català.—No s' adjudicá.

Premi del Exm. Ajuntament de Reus, n.º 97.—*Lo Lleó de Queralt.*

Premi de poesía festiva-humorística.—No s' adjudicá.

Idem de un fonógrafo.—No s' adjudicá.

Idem del Ateneo Barcelonés.—No s' adjudica.

Idem de la Redacció de La Renaixensa, n.º 267.—*Los petits sayons.*

Premi de la Associació catalanista d' excursions científicas.—*Desert.*

Premi de l' Associació d' excursions, catalana.—*Desert.*

Premi de la historia de la Cerralleria.—*Desert.*

Lo que s' fa pùblic pera que arrive á coneixement dels interessats.

Barcelona 29 d' Abril de 1882.—Por A. del C., lo mantenedor-President, *Frederich Soler.*—Lo mantenedor-Secretari, *Càrles Pirozzini.*

NOVAS

Lo Colegi de Professors de Catalunya ha elevat á las Corts una sollicitud que inclou catorze extrems pera que sian atesos en lo projecte de ley qu' en materias d' ensenyansa està pròxim á ser presentat al Congrés. Encara que no estém gens conformes ab algunas de las peticions que dit Colegi fa en l' aludida exposició per considerar las contraproducents per l' alt prestigi de que ha d' anar rodejada la dignissima classe dels professors de 2.ª ensenyansa, una de las més injustament desatases en Espanya, celebrém de tota manera que s' desperti entre ella l' esperit d' associació, y desitjém molt y molt que tingan acullida algunes de las proposicions que en la Exposició van indicadas: pero 'ns dolém moltíssim de que no totas merexen igual aprobació de gran part dels mateixos Professors que segons tenim entés no l' han volguda firmar.

Nostre company de redacció don Eduart Tamaro, ha sigut anomenat soci corresponsal de la *Societat arqueològica Tarragonense* en sessió tinguda lo dia primer del corrent Abril. Rebia nostra coral enhorabona.

Lo diumenge 23 del corrent, assistirem á l' inaugració del gas Rico en la important vila de Palafrugell.

L' entusiasm que aquest avens despartá en aquella industriosa vila, fou extraordinari essent per lo tant numerós lo concurs que s' observaba en los carrers durant la vesprada, molta l' animació de las sardana ballades en la plassa á la llum del nou gas, y considerables las apreturas del ball donant en lo saló de casa Sagrera prop de la Casa de la Vila.

En l' espayosa sala Teatre d' aquesta, tingué lloch lo dinar oficial á que hi assistiren en número d' uns cent convidats, ademés de las Autoritats de Girona y Palafrugell, alguns individuos de la Junta de la Societat del gas Rico, entre ells lo Director Gerent don Joaquim de Cabriol, y lo Secretari don Francisco Xavier Tort, difrents representants de Corporacions econòmiques de las cuatro províncies catalanes, representants de la prempsa de Madrid y de Girona, y la major part dels de la de Barcelona, entre los que figuraban los del «Diarí de Barcelona», «El Principado», «La Renaixensa», «La Publicidad», «La Vanguardia», lo «Correu Català», la «Correspondencia catalana», la *ILUSTRACIÓ CATALANA* y altres. Pressidí la taula lo Exm. Sr. Lopez Pinto, Comandant General de la província de Girona, é iniciat los brindis per dit senyor, foren molts los que l' seguiren á favor de la vila y Ajuntament de Palafrugell y de la Societat del gas Rico que li proporcionava tan notable avens.

En efecte, lo nou gas se distingeix per sa llum molt clara y blanca, y tant en dits salons com en los carrers y en moltes botigas particulars que ja l' usan ara produzia un agradable efecte.

Lo diumenge vinent se posará á la venda *Lo libre de la Patria*, colecció de poesías patrióticas escritas per nostres més celebrats poetas, y que será editada ab gran luxo per los senyors Aldavert y Domenech.

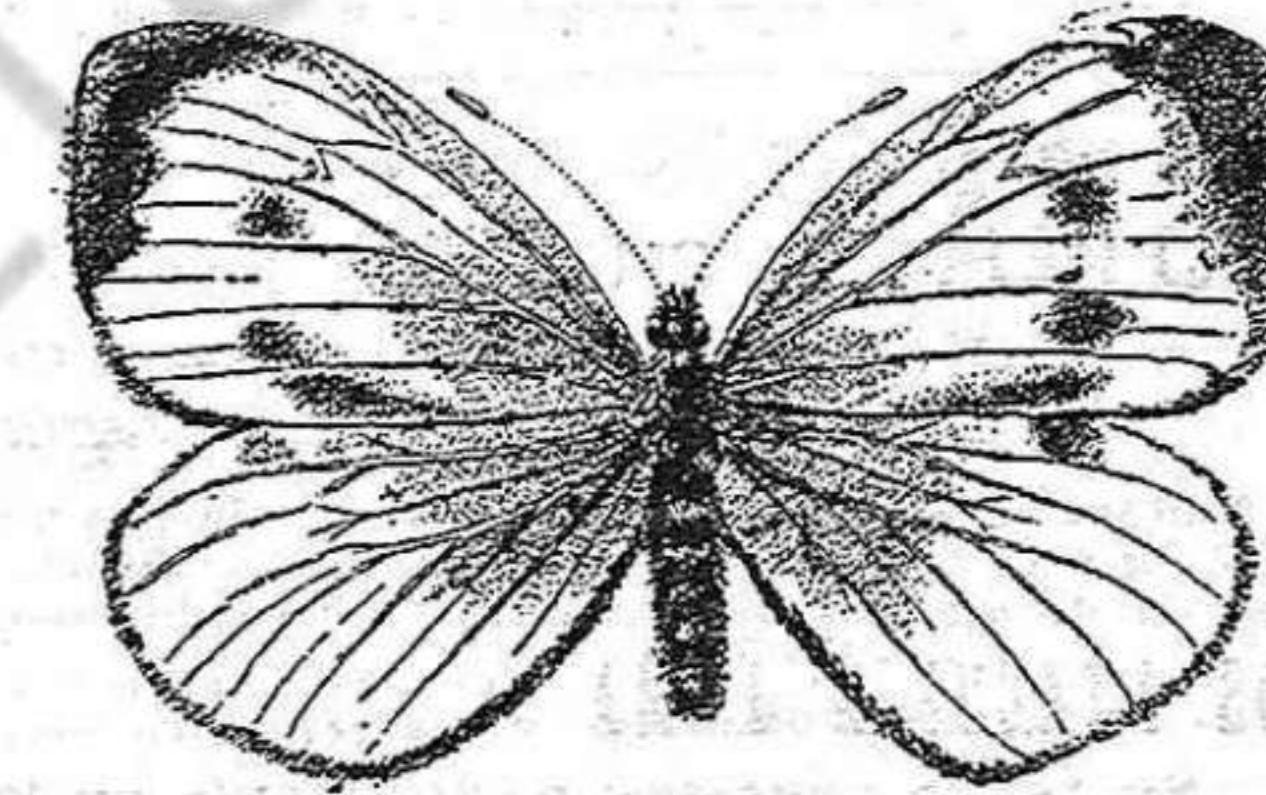
En los círculos literaris s' asegurava qu' entre 'ls poetas premiats en los Jochs Florals de aquest any, figuraven la reputada poetissa senyora Moncerdà y 'ls senyors Ubach y Vinyeta, Riera, Franquesa, Masriera, Coca y Callado y Vilanova.

Aquests últims días han estats exposats en los apàradors del reputat argenter don Salvador Masriera algunos dels premis qu' s' repartieren en lo Certámen que próximamente se celebrarà á Sabadell. Entre ells cridava la atenció una magnífica corona de plata y or, y una xamaneya dels mateixos metalls ab peu de herbre, y una lápida de marbre ab l' escut de Sabadell en or, per son gust exquisit y delicadesa de treball, ben dignes del credit que s' ha conquistat en sa especialitat la casa del senyor Masriera.

Se troba malalta d' alguna gravetat la distingida poetissa catalana doña María Josepha Massanas, á la qual es escusat dir que desitjém una prompta y completa milloría.

LLIRES REBUTS

CATÀLOGOS SINONÍMICOS DE LOS INSECTOS ENCONTRADOS EN CATALUÑA EN LOS DIVERSOS ÓRDENES DE LOS COLEÓPTEROS, HENÚPTEROS, HYMENÓPTEROS, ORTÓPTEROS, LEPIDÓPTEROS, DÍPTEROS Y NEURÓPTEROS, por D. Manuel Martorell y Peña, individuo de varias sociedades científicas, nacionales y extranjeras etc., etc.

Lo conciencut travall qu' acaba de publicar en aquesta ciutat lo senyor Martorell, revela una vegada més la seva constància y laboriositat en materia tan difícil com útil pera l' coneixement de nostra fama hitomològica.

Considerada dita obra baix lo punt de vista de la ciència, ha sabut dit senyor ordenar ab suma claretat las distintas y variadas Seccions y Familias que fàcilment se troben en metódichs índices de sos respectius ordres, inspirantse en lo més modern de la ciència y en sistemes de respectables autors. Ha collocat al costat de cada especie de la zona ó regió en què s' troba cada una de ellas; treball pacientissim que revela haber sigut lo mateix autor, lo quí ha trobat las múltiples espècies que constan anotadas en los mencionats Catálechs. Molts viatges, variadas y constants excursions han sigut necessàries pera recorrer casi totas nostres quatre províncies, y detenirse en elles dias consecutius pera trobar tanta varietat de espècies, com te recullidas y classificadas lo senyor Martorell, en las set coleccions què posseeix dels distints ordres d' insectes, cridant la atenció las varias espècies novas, trobadas per dit senyor y descritas per eminent professors.

Gran es l' utilitat que ditas publicacions han de reportar á nostres compatriots, y particularment á la joventut estudiosa, que en lloch de buscar vans trivials passatemps, consagran sa vida al estudi y admiració de les obras de la Creació, puig en ellas trobar una paua pera dedicarse á tan profitós estudi que no dubtem en recomanar á tota persona amant del progres humà.

Donem al senyor Martorell nostre cordial enhorabona per son laborios y útil travall, desitjant que continue per tan honorós camí llegant á la posteritat obras de tan reconegut merít, com los Catálechs que 'ns ocupan. Aquesta obra se trobará de venta en casa don Joseph Ulises Cayol. Mercader, 38-3.r Barcelona.

MANIFIESTO QUE DIRIGE AL PAIS EN GENERAL Y Á LOS SEÑORES SENADORES Y DIPUTADOS Á CÓRTES EN PARTICULAR EL INSTITUTO DEL FOMENTO DEL TRABAJO NACIONAL SOBRE LA REFORMA ARANCELARIA.

Considerém de suma oportunitat la lectura d' aquest document avuy que ja se sap oficialment que l' Ministre d' Hisenda està decidit á plantejar la reforma arancelaria de 1869, que tants interessos compromet. Per médi d' aquest manifest la respectable associació que l' ha donat á llum posa de manifest, ab datos irrefutables, los grans perjudicis que portaria á nostra producció, de sobras castigada per molts altres conceptes, lo plantejamet de la base 5.º de la ley arancelaria de 1869.

BARCELONA — CASAS RECOMANABLES — BARCELONA

RESTAURANT MARTIN Sarvey á la carta — Preu fixo Situat en lo millor punt de la ciutat 5, Rambla del Centro, 5	Grans Tallers de Fundició y Construcció de Máquinas Joseph Comas Carrer de Ferlandina, n.º 32	COLEGI DE SANT TOMÁS de 1.ª y 2.ª ensenyansa ESPERIDION FERRANDO Director Avellana, 5-I.º	RABASSÓ PALAU Perfecció y Economia Gran Basar de roba feta Conde Asalto, 8, entresol
FOTOGRAFÍA Manel Matorrodona Fernando VII, 34, principal	Magatzém de Cerdá y Lledó Especialitat en mòcadors de llana, seda y coton Baixada de la Presó, 7 y plassa del Rey, 2	GRAN FÀBRICA de Baños, Sombrillas y Paraguas FILL de J. ORIOL SEGUR 14, Fernando VII, 14	ISIDRO BAGES Gran Taller de Litografia 17, Sant Pau, 17
Francisco Aurigemma Especialitat en Robas de Nuviatges y Batetjos 3, Carrer de Fernando VII, 3	"LA EMPERATRIZ" Fàbrica de Cotilles ASSORTIT en TOTAS FORMAS J. Cardona y Baldrich Carrer Escudillers Blanxs, n.º 3	PASSAMANERIA NOVETAT EN ARTICLES Francisco Cantarell Jaume I, n.º 14	ALTA NOVETAT en articles pera senyora DUARRY Y COMP. Carrer de Fernando, número 16

PASTA PECTORAL DEL DR. ANDREU

REMÉY SEGUR CONTRA TOTÀ CLASSE DE TOS PER FORTA É INCÓMODA QUE SIA

CLASSIFICACIÓ DE LAS VIRTUTS BÉ AQUESTA PASTA EN LAS DIFERENTAS VARIETATS QUE REPRESENTA AQUELLA ENFERMETAT

LA TOS seca y convulsiva, interrompuda moltes vegades per sofocació, com succeix als astmatics y personas excessivament nerviosas, ja per efecte d'una gran debilitat, ja per efecte de la coqueluche ó de un catarro, se alivia de moment ab las pastillas que contenen dita pasta pectoral, sentintse lo malalt á las primeres dosis molt mes tranquil y animat.

Es d' advertir que molts TÍSIS pulmonars provenen d' una simple TOS, ocasionada per un COSTIPAT mal cuidat. Aquest es donchs lo medicament mes segur pera curar en uns casos y combatre en altres una enfermetat de quals terribles resultats se veuen diariament exemplars.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi sempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS catarral ó de costipat, així com la que s'anomena vulgarment de sanch, ja sia de forma aguda ó crònica, se cura sempre ab aquests precios medicament. Son numerosíssims los exemples de curacions obtingudes en persones que de molts anys patian semblant tos tan incòmoda y seguida, que al mes petit refredat se reproduïa d' una manera insufrible.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi sempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi sempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi sempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi sempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi sempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi sempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi sempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi sempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltissim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS ronca y fatigosa que es sintoma casi siempre de tisis y catarrus pulmonars, així com la que es continua y rebete, dismin